

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

5 juni 2009

OPVOLGINGSRAPPORT

Perspectief!
Evaluatie van het Globaal Plan Jeugdzorg.
Visie op en toekomstperspectieven voor welzijn van kinderen en jongeren

ingediend door mevrouw Veerle Heeren,
Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

GEDACHTEWISSELING EN HOORZITTING

VERSLAG

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door mevrouw Else De Wachter

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Luc Martens.

Vaste leden:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack,
de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

mevrouw Sonja Claes, de heer Tom Dehaene, mevrouw Vera
Jans, de heer Luc Martens;

de dames Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Vera Van
der Borgh;

de dames Else De Wachter, Elke Roex, de heer Bart Van
Malderen.

Plaatsvervangers:

de heer Erik Arckens, mevrouw Agnes Bruyninckx, de heer
Johan Deckmyn, mevrouw An Michiels, de heer Leo Pieters;

de heer Paul Delva, de dames Cindy Franssen, Kathleen
Helsen, Tinne Rombouts;

de dames Hilde Eeckhout, Fientje Moerman, de heer Bob
Verstraete;

mevrouw Michèle Hostekint, de heer Flor Koninckx, mevrouw
Els Robeyns.

Toegevoegde leden:

mevrouw Mieke Vogels;

mevrouw Helga Stevens.

Zie:

2167 (2008-2009)

– Nr. 1: Opvolgingsrapport

INHOUD

	Blz.
I. Gedachtewisseling van dinsdag 31 maart 2009.....	6
1. Inleiding door mevrouw Veerle Heeren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	6
2. Uiteenzetting door de heer Stefaan Van Mulders, administrateur-generaal van het Agentschap Jongerenwelzijn.....	7
2.1. Traject naar Perspectief!.....	7
2.2. Terugblik op het Globaal Plan Jeugdzorg	7
2.2.1. Probleemstelling.....	7
2.2.2. Actualisatie	8
2.3. Investerings.....	8
2.4. Realisatie van de zes beleidskeuzes.....	9
3. Uiteenzetting door de heer Dirk Broos, adjunct-kabinetschef.....	10
3.1. Inleiding.....	10
3.2. Budgettair kader 2010-2014 – recurrente inzet (49,8 miljoen euro).....	10
3.3. Beleidskeuze 1: aansturen op innovatie in de jeugdzorg	10
3.4. Beleidskeuze 2: versterken van opvoedingsondersteuning	11
3.5. Beleidskeuze 3: meer garantie op rechtstreeks toegankelijke hulp	11
3.6. Beleidskeuze 4: kiezen voor pleegzorg.....	12
3.7. Beleidskeuze 5: bouwen aan een intersectorale toegangspoort	12
3.8. Beleidskeuze 6: meer specifieke hulp voor bijzondere situaties	13
3.9. Beleidskeuze 7: Vlaamse antwoorden op jeugddelinquentie	14
3.10. Beleidskeuze 8: cliëntparticipatie en diversiteit.....	15
3.11. Afsluitende samenvatting	15
4. Vragen van de leden	15
II. Hoorzitting van dinsdag 28 april 2009	18
1. Uiteenzetting door de heer Rik Holvoet, consultant Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, Antwerpen	18
2. Uiteenzetting door de heer Willy Vandamme, vzw Jongerenbegeleiding	22
2.1. Algemeen: positieve evaluatie.....	22
2.2. Probleemstelling is ontvullender.....	22
2.3. Een algemeen maatschappelijk probleem	22
2.4. Reflectie over de maatschappelijke structuren	22
2.5. Aandacht voor doorstroming.....	22
2.6. Aandacht voor de context.....	22
2.7. Medewerkers.....	22
2.8. Doelgroep	22
2.9. Invalshoeken	23

2.10. Experimenteerruimte	23
2.11. Uitbreiding van het gesloten aanbod.....	23
2.12. Wetenschappelijk beleid	23
2.13. Ondersteuning	23
2.14. OSBJ als expertisecentrum.....	23
2.15. Conclusie	23
3. Uiteenzetting door mevrouw Magda Massoels, De Kempen, Mol	24
3.1. Missie van Jongerenwelzijn	24
3.2. Vlaamse antwoorden op jeugddelinquentie.....	24
3.3. Van beleidskeuze naar acties	24
3.4. Onderzoek en evaluatie	24
3.5. Differentiatie.....	25
3.6. Welzijn nodig voor 126 bedden	26
3.7. Trajectmatig werken	26
3.8. Faciliteren van de uitvoering van de gewijzigde wet	26
4. Vragen van de leden	27
5. Uiteenzetting door mevrouw Chris Degheldere, Pleegzorg Vlaanderen.....	29
5.1. Standpunt	29
5.2. De zes acties.....	29
5.3. Wat kan de Vlaamse overheid nog meer doen voor pleegzorg?.....	30
6. Uiteenzetting door dr. Johan Marchand, vertrouwensarts, pediater en diensthoofd Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Brussel.....	31
6.1. Kindermishandeling	31
6.2. Vertrouwenscentra Kindermisbehandeling	31
6.3. Beleidsvragen	32
6.4. Ten slotte	32
7. Uiteenzetting door de heer Ludo Serrien, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk	33
8. Vragen van de leden	35
9. Uiteenzetting door de heer Jan Bosmans, sectorcoördinator Vlaams Welzijnsverbond	38
9.1. Historisch perspectief	38
9.2. Complexe problemen vergen een planmatig antwoord	38
9.3. Principes voor een goede jeugdzorg	38
9.4. Actueel perspectief.....	38
9.5. Op maat kunnen en mogen werken	38
9.6. Kritisch perspectief	39
9.7. Geef perspectief aan Perspectief!.....	40
10. Uiteenzetting door mevrouw Evelyn Huys, directeur CKG St.-Clara Brugge, Vlaams Welzijnsverbond	40

11. Uiteenzetting door mevrouw Hilde Geudens en de heer Patrick Blondé, namens PPJ	41
11.1. Algemeen	41
11.2. We betreuen	41
11.3. Standpunt PPJ	41
12. Vragen van de leden	43

DAMES EN HEREN,

Op 31 maart en 28 april 2009 behandelde de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin het Opvolgingsrapport *Perspectief! Evaluatie van het Globaal Plan Jeugdzorg. Visie op en toekomstperspectieven voor welzijn van kinderen en jongeren*.

Op 31 maart 2009 vond een gedachtewisseling plaats met mevrouw Veerle Heeren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, de heer Stefaan Van Mulders, administrateur-generaal van het Agentschap Jongerenwelzijn en de heer Dirk Broos, adjunct-kabinetschef van het kabinet-Heeren.

Op 28 april 2009 werd een hoorzitting georganiseerd. Gehoord werden de heer Rik Holvoet, consultant Comité voor Bijzondere Jeugdzorg Antwerpen, de heer Willy Vandamme, vzw Jongerenbegeleiding, mevrouw Magda Massoels, De Kempen, Mol, mevrouw Chris Degheldere, Pleegzorg Vlaanderen, de heer Johan Marchand, vertrouwensarts, pediater en diensthoofd Vertrouwenscentrum Kinder mishandeling Brussel, de heer Ludo Serrien, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, de heer Jan Bosmans en mevrouw Evelyne Huys, Vlaams Welzijnsverbond, en mevrouw Hilde Geudens en de heer Patrick Blondé, PPJ (Pluralistisch Platform Jeugdzorg).

I. GEDACHTEWISSELING VAN DINSDAG 31 MAART 2009

1. Inleiding door mevrouw Veerle Heeren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Het welzijn van kinderen en jongeren laat niemand onberoerd. De vele debatten in de loop van de regeerperiode 2004-2009 hebben het onderwerp hoog op de agenda van zowel commissie als plenaire vergadering gehouden. Helaas halen vooral ontsporingen en dramatische feiten de media. Omdat welzijn in dergelijke gevallen ver te zoeken is, wenst de minister zich er niet op te focussen. Ze verkiest de uitdaging om samen met de gebruikers en het Vlaams Parlement te bouwen aan een samenleving waarin plaats is voor opgroeiende kinderen. De opvoeding van kinderen is een verantwoordelijkheid van de hele samenleving. De eerste levensjaren zijn fundamenteel.

Het is van belang jonge mensen perspectief te bieden, vandaar de titel van het opvolgingsrapport *'Perspectief!'*. De aanzet tot het eerste Globaal Plan Jeugd-

zorg werd in 2006 gegeven door voormalig minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, mevrouw Inge Vervotte. Het plan, dat *'De kwetsbaarheid voorbij ... Opnieuw verbinding maken'* heette en heel grondig werd besproken in het Vlaams Parlement, gaf een antwoord op maatschappelijke vragen over de zorg van kinderen, jongeren en gezinnen voor wie opvoeding absoluut niet vanzelfsprekend is (*Parl. St. Vl. Parl. 2005-06, nr. 780/1*). Er werd 25 miljoen euro voor uitgetrokken. Het plan loopt nog tot eind 2009. De evaluatie van de uitvoering is positief. De maatschappelijke beleidsnota *Bijzondere Jeugdzorg* (*Parl. St. Vl. Parl. 1998-99, nr. 1354/1*) vormde de basis voor het plan. Nu de looptijd van het Globaal Plan Jeugdzorg bijna voorbij is en de evaluatie achter de rug, is het tijd om vooruit te blikken op een nieuw perspectief voor de volgende jaren. De actualisering van het Globaal Plan Jeugdzorg zal aan bod komen in de toelichting.

De vraag van ouders of jongeren naar gespecialiseerde jeugdhulp groeit sneller dan voorheen, waardoor de druk op het aanbod heel groot blijft. De vraag rijst of de jeugd er slechter aan toe is dan wel of onze maatschappij sneller jongeren afstoot. Vast staat evenwel dat zowel ouders als jongeren naar steun vragen. Minister Heeren wijst op het belang van het debat over opvoedingsondersteuning, om mensen vaardiger te maken in de omgang met moeilijke situaties en relaties. In die zin is een breed debat over jeugdhulp op zijn plaats.

'Perspectief!' geeft in acht beleidskeuzes vorm aan een toekomstvisie op jeugdhulp en jongerenwelzijn. Er wordt gekozen om jongeren en ouders zoveel mogelijk te ondersteunen in hun opvoeding en ontwikkeling, en alle professionele actoren uit te nodigen om heel zorgzaam maar ook gericht specifieke hulp in te zetten waar het nodig is. Net als in de Meerjarenanalyse van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) (*Parl. St. Vl. Parl. 2008-09, nr. 2252/1*) worden de budgettaire contouren afgelijnd. In *Perspectief!* heeft dat de vorm aangenomen van de vraag naar een procentuele investering in opvoedingsondersteuning. Doel is de hulp nog veel beter toegankelijk te maken.

Perspectief! schenkt ook aandacht aan innovatie en prikkelt actoren om constant aan zet te blijven. De evaluatie moet, waar nodig, leiden tot vernieuwing en bijsturing. Niet alleen het Vlaams Parlement maar ook de brede sector, de overheid en de wetenschappelijke wereld zijn partner. Het beleidsdomein evolueert constant.

In de begroting 2009 zit al een eerste aanzet voor *Perspectief!*, ter waarde van 10,9 miljoen euro. In die context heeft de minister beslist om zes miljoen euro te investeren in capaciteitsuitbreiding. Zij vormt de eerste bouwsteen in de uitvoering van *Perspectief!* De uitbouw moet zowel kwantitatief als kwalitatief zijn. Een goede inhoudelijke aaneenschakeling van hulp en dienstverlening voor kinderen, jongeren en gezinnen is een maatschappelijke uitdaging voor de komende jaren.

De centrale sleutelwoorden zijn vroegdetectie, preventie, interventie, nazorg en innovatie. Zij vallen alle onder de noemer integrale jeugdhulp. *Perspectief!* is niet partijgebonden. De minister roept het Vlaams Parlement op het in alle openheid te bespreken en te beoordelen in welke mate het de volgende planmatige aanpak van de brede jeugdzorg kan ondersteunen.

2. Uiteenzetting door de heer Stefaan Van Mulders, administrateur-generaal van het Agentschap Jongerenwelzijn

2.1. Traject naar *Perspectief!*

Het Globaal Plan Jeugdzorg bestaat uit zes beleidskeuzes en 37 doelstellingen. Het Globaal Plan Jeugdzorg was vooral een globaal plan. Het brengt naast de bijzondere jeugdzorg ook de preventie en alle andere sectoren, gemeenzaam als de integrale jeugdhulp omschreven, mee in beeld met als doel te antwoorden op maatschappelijke problemen vanuit een brede invalshoek. Verder was dit plan als eerste gericht op een meerjarenstrategie. Het plan had bovendien een duidelijke visie en dat in een dubbele zin: het moest duidelijkheid brengen ten behoeve van de sector, maar was tegelijk ook een duidelijke politieke keuze ten gunste van de sector.

Het nieuwe plan heeft dezelfde doelstellingen. Ten eerste moet een strategische langetermijnvisie voor de sector ontwikkeld worden. Verder vertrekt men van een visie op bijzondere jeugdzorg in relatie met andere sectoren. Het doel blijft de jongere in een problematische situatie, maar dan gepercipieerd vanuit de invalshoek van alle betrokken actoren. Er werd ook geopteerd voor een 'benchmark' met de omliggende landen, maar dat project staat nog in de kinderschoenen en krijgt meer inhoud in het komende jaar.

Er werd gestart met het nieuwe *Perspectief!* vanuit zeven sporen die het hulpverleningstraject in beeld brengen. De zeven sporen vertrekken vanuit de pre-

ventie, naar het brede voorveld op de bijzondere jeugdzorg en de identificatie van het zorgtekort, om te komen tot zorg op maat en om ten slotte nog enkele andere facetten zoals jeugddelinquentie en de verschillende zorgspelers in beeld te brengen.

Om tot het plan te komen en de verschillende sporen in te vullen, is men vertrokken van de eigen organisatie en de verschillende koepelorganisaties uit het middenveld. Die laatste hebben meegewerkt aan de analyse, die tot de invulling van de zeven sporen heeft geleid. Het resultaat is op vraag van de minister aangevuld door alle betrokken beleidsactoren, zoals Kind en Gezin, het VAPH, het Agentschap Zorg en Gezondheid en de departementen Integrale Jeugdhulp en Algemeen Welzijnswerk.

In september 2008 werd op grond van de genoemde analyse een groot debat gevoerd met meer dan 100 actoren uit de sector, gevolgd door de verdere ontwikkeling van de sporen met de administratie. Als men dit proces voorstelt als een trechter, verbreedt die tot de probleemanalyse voltooid is, waarna hij weer versmalt in de besluitvorming en het maken van beleidskeuzes op het niveau van administraties en kabinet. Er is uitdrukkelijk sprake van administraties in het meervoud: alle eerder genoemde agentschappen participeerden in de besluitvorming. *Perspectief!* is uiteindelijk gestoeld op acht beleidskeuzes en 46 concrete acties.

2.2. Terugblik op het Globaal Plan Jeugdzorg

2.2.1. Probleemstelling

Het Globaal Plan Jeugdzorg gaat uit van drie grote maatschappelijke vaststellingen: (1) het aantal minderjarigen in de bijzondere jeugdzorg stijgt; (2) door de wachtlijsten krijgen jongeren niet onmiddellijk antwoord op hun hulpvraag; en (3) de mogelijke hulpvraag en het hulpaanbod dat daartegenover staat, divergeren. Daaruit werden conclusies getrokken ten aanzien van de sector bijzondere jeugdzorg maar ook ten aanzien de verantwoordelijkheid van de samenleving. De sector kan immers niet alleen het probleem absorberen.

In 2007 passeerden 20.225 jongeren in de bijzondere jeugdbijstand. In 2008 waren dat er al ruim tien procent meer. In 2007 hadden 17.617 jongeren een maatregel lopen in een private voorziening of een project, en 1386 in een gemeenschapsinstelling of De Grubbe. Van de totale populatie die zich bij de bijzondere jeugdbijstand aandient, bedraagt het aandeel van de

MOF-jongeren (als misdrijf omschreven feit) vijftien percent, terwijl meer dan 83 percent zich in een problematische opvoedingssituatie (POS) bevindt.

2.2.2. Actualisatie

- Aantal minderjarigen in de bijzondere jeugdzorg stijgt

Bij de actualisering van deze gegevens stelt men vast dat de instroom nog toeneemt. Tussen 2000 en 2007 bedraagt de stijging meer dan een derde. Deze tendens is in 2008 te genen dele gestopt. Daarnaast valt het op dat de instroom sneller stijgt dan de uitstroom. Verder neemt de gemiddelde begeleidingsduur van een jongere in een bepaalde hulpvorm toe, ook al zijn er verschillen tussen de hulpvormen. De stijging bedraagt over vijf jaar gemiddeld meer dan 30 dagen.

Er zijn ten vierde ook merkbare regionale verschillen. In elke provincie stijgt de instroom in de bijzondere jeugdzorg geleidelijk, maar dat is significanter in de provincie Antwerpen. De samenhang tussen een stijgende instroom en de toenemende begeleidingsduur moet verder geanalyseerd worden.

De evolutie van de maatregelen genomen door de comités voor bijzondere jeugdzorg en door de jeugdrechtbanken toont aan dat het aantal MOF'ers niet significant stijgt. De meest markante stijging doet zich voor bij de verwijzingen door de sociale dienst bij de jeugdrechtbank in dossiers van jongeren die in een probleemsituatie zitten.

- Kloof tussen de hulpvraag en het hulpaanbod

Wat de kloof tussen hulpvraag en -aanbod betreft, is het zo dat de bezettingsgraad van de verschillende soorten voorzieningen hallucinant hoog blijft. Men ziet hier en daar een lichte daling, zoals bij de thuisbegeleidingsdiensten, maar die is onmiddellijk gerelateerd aan de bijkomende capaciteit die in die periode gecreëerd is. Er wordt in de komende jaren een snelle terugkeer verwacht van het hogere percentage van de jaren daarvoor.

Verder ziet men dat het aantal maatregelen buiten de programmering steeds toeneemt, dat wil zeggen buiten de erkende categorieën van de jeugdsector zoals residentiële voorzieningen, dagcentra of thuis-

begeleidingsdiensten. Niet aan de programmering onderworpen zijn onder meer de pleegplaatsingen, de plaatsingen in schoolinternaten en de preventieve sociale actiemaatregelen van tijdelijke aard. Zij werken als het drukventiel dat opengaat om de overstrom op te vangen, en stijgen hallucinant.

- Hulpverlening aan jongvolwassenen

Een volgende element van de actualisering dat aandacht vraagt, gaat uit van de vaststelling dat een groot aantal thuislozen ooit verbleef in de bijzondere jeugdbijstand. Gezien de hallucinante toename, is een gerichte en doelgroepspecifieke benadering nodig.

- De wachtlijsten

Er wordt thans al met twee geregistreerde wachtlijsten gewerkt: in Antwerpen en in Limburg. De drie andere worden opgestart en leveren nog geen cijfers. Dat neemt niet weg dat de overige, zij het fragmentarische gegevens niet te veronachtzamen zijn. De twee lijsten omvatten de 1900 minderjarigen, maar dat betekent niet dat ze allen zonder hulpaanbod zitten. Sommigen zitten namelijk niet in het gepaste hulpaanbod. Toch blijven de cijfers markant. Als men de indicaties en de diagnostiek samenbrengt, blijkt dat vooral residentiële hulp en thuisbegeleidingshulp worden gevraagd.

- Conclusie

De probleemstelling van het eerste Globaal Plan Jeugdzorg blijft en wordt zelfs prangerder. Verder zijn de genoemde maatschappelijke tendensen, de oproep om allen meer verantwoordelijkheid op te nemen, de instroom, de doorstroom en de begeleidingsduur bijzonder grote aandachtspunten. Wat nodig is, is zowel meer als anders.

2.3. Investerings

De maatschappelijke investeringen in het kader van het Globaal Plan Jeugdzorg bedragen in totaal 25.223.266 euro, inclusief preventie en voorveld. Verder zijn nog middelen uit het Vlaams Intersectoraal Akkoord (VIA) geïnvesteerd in de uitbreiding van het aanbod, evenals individuele middelen zoals die voor bijkomende consulenten, thuisbegeleidingsdiensten, knelpunt dossiers en nog andere.

2.4. Realisatie van de zes beleidskeuzes

De eerste beleidskeuze luidt: het actuele en toekomstige hulpaanbod aansturen. Daarin werd in hoofdzaak verwezen naar negen werkprincipes, die vertaald moesten worden in een verdieping van de minimale kwaliteitseisen voor de sector. Het resultaat zal worden opgenomen in de uitwerking van het geactualiseerde Kwaliteitsdecreet. Daarin zullen de negen principes onderdeel vormen van een integraal kwaliteitsconcept.

De tweede beleidskeuze was strategisch: de flexibilisering van het aanbod. Dat komt erop neer dat de toewijzing van een jongere aan één maatregel of werkvorm geen antwoord kan zijn op de hele hulpvraag en niet het hele hulptraject kan omvatten. In de plaats daarvan is een flexibele toewijzing nodig, waardoor men kan inspelen op de zich wijzigende persoonlijke situatie van de minderjarige. Daarom werd voor de hele sector een flexibele norm uitgewerkt, opdat de residentiële capaciteit van voorzieningen beter zou benut worden. Er werd ook bij wijze van proef gestart met zeven multifunctionele centra, die dus meer dan één enkele hulpvorm aanbieden, al dan niet samen met andere initiatieven. Dat moet resulteren in een visie op het combineren van maatregelen.

Beleidskeuze drie hield in dat gekozen werd voor de differentiatie en de uitbreiding van het aanbod inzake opvoedingsondersteuning en hulpverlening in problematische opvoedingssituaties. Het preventieve voorveld werd versterkt met opvoedingswinkels en met de capaciteitsuitbreiding van de Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG) en van de STOP-4-7-programma's (Samen sterker Terug Op Pad). Het aanbod in de bijzondere jeugdzorg werd met meer dan dertien percent uitgebreid. Het gaat daarbij om de uitbreiding van de erkende capaciteit.

Er kwamen ongeveer 230 plaatsen bij in residentiële voorzieningen en meer dan 400 ambulante plaatsen. Bovenop die dertien percent kwamen er meer begeleidingen voor crisishulp aan huis, proeftuinen en YAR-trajecten (Youth at Risk), en werd de capaciteit van de gemeenschapsinstellingen in het kader van de jeugddelinquentie uitgebreid. Er werd ook duidelijk geïnvesteerd in pleegzorg: de verblijfssubsidie, het ondersteunend personeel van de diensten en de provinciale samenwerking. Het zorgstrategische deel

van de VIPA-procedure (Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden) werd vereenvoudigd. De werkingsmiddelen voor de voorzieningen en de organisaties werden opgetrokken met twee miljoen euro.

De vierde beleidskeuze kiest voor de uitbouw van gepaste opvang en begeleiding van minderjarigen die delicten plegen, rekening houdend met de hervorming van het jeugdrecht. De eerste markante evolutie op dat vlak is de uitbreiding van de herstelgerichte en constructieve afhandeling, waarvoor in heel Vlaanderen diensten zijn georganiseerd. Thans zitten al ongeveer 5000 jongeren in een dergelijke maatregel. De gestructureerde, kortdurende, residentiële begeleiding (GKRB) voor delictplegers die uit een gemeenschapsinstelling komen, werd uitgebreid.

De YAR-trajecten, waarin telkens 26 jongeren zitten, zijn bestendig. Zij zullen uitgebreid worden, gezien de eerste voorlopige maar voorwaardelijke evaluaties (na één en na twee jaar) bijzonder rooskleurig zijn. En dan zijn er de proeftuinen, waarin private voorzieningen worden aangesproken met het oog op zeer gestructureerde opvang voor jongeren die als misdrijf omschreven feiten gepleegd hebben en uit een gemeenschapsinstelling komen. De opzet van de behandelunit in de gemeenschapsinstellingen is een zeer langdurig en intensief traject voor veelplegers. Wat de bijkomende plaatsen in de gemeenschapsinstellingen betreft, zijn er de time-outprojecten voor meisjes in Mol en de toekomstige uitbreiding in Ruiselede. Tot slot is er het in het vooruitzicht gestelde federale gesloten centrum in Tongeren.

Voor het verwerven van meer inzicht in de processen van instroom, doorstroom, uitstroom dient beleidskeuze vijf. Het wetenschappelijk onderzoek van het vorderings- en beslissingsbeleid van de rechtbanken wordt op korte termijn voltooid. BINC (begeleiding in cijfers) streeft naar de registratie van elk individueel hulptraject volgens bepaalde parameters, zoals de hulpverlening, haar modaliteiten en hun efficiëntie en effecten. De private sector werkt daaraan mee. Doel is aan de hand van de resultaten met de sector een dialoog op te zetten over wat werkt en wat niet. Zoals eerder vermeld, wordt het centrale wachtlijststelsel opgestart. In 2007-2008 is het aantal consultants met 54 voltijdse equivalenten (vte) uitgebreid.

De zesde beleidskeuze beoogt meer wetenschappelijk onderzoek om in de jeugdzorg evidence-based te werken. Naast het reeds genoemde onderzoek werd een programmaleider aangewezen om het CANO-model (Centrum voor Actieve Netwerkontwikkeling en Omgevingsondersteuning) in een protocol te gieten. Op 23 april 2009 wordt de Prijs Jeugdzorg 2008-2009 uitgereikt.

3. Uiteenzetting door de heer Dirk Broos, adjunct-kabinetschef

3.1. Inleiding

De heer *Dirk Broos* gaat in op de vraag hoe men op de geschetste probleemstelling een antwoord kan geven in een meerjarenperspectief. Het antwoord moet in elk geval intersectoraal zijn en alle private en openbare actoren betrekken. Een dergelijk plan moet ook coherent zijn en niet alleen een antwoord bieden voor de jongeren die in de bijzondere jeugdzorg zitten, maar ook op de instroom. Om die laatste te beperken, is het van belang dat men ouders sterker maakt door opvoedingsondersteuning, en de hulpverlening nabij en laagdrempelig houdt. Ook bij het vorderingsbeleid van de parketten en jeugdrechtbanken moet zeker stilgestaan worden. Belangrijk in dat verband is de toename van het aantal POS-maatregelen opgelegd door jeugdrechtbanken.

Perspectief! kiest heel duidelijk voor een overwogen uitbreiding van zowel de rechtstreeks als de niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening (de bijzondere jeugdzorg). Het wil ook aansluiten bij alle sporen die in het Globaal Plan Jeugdzorg reeds getrokken zijn. Dat is de wens van alle actoren zoals uit de voorbereiding bleek.

3.2. Budgettaire kader 2010-2014 – recurrente inzet (49,8 miljoen euro)

Het grootste deel van het budget gaat naar de uitbreiding van de specifieke hulpverlening in de bijzondere jeugdzorg. Voornaamste oorzaak daarvan is de prijs per plaats in de bijzondere jeugdzorg. Vergeleken met het Globaal Plan Jeugdzorg is er een significante toename van de opvoedingsondersteuning en de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. Zij maken samen tussen 25 en 28 percent uit van de budgettaire raming.

Bij het opstellen van het budgettaire kader per beleidskeuze was de uiteindelijke doelstelling een coherent antwoord op de probleemstelling. Men heeft zich voorts gebaseerd op het budgettaire kader van het Globaal Plan Jeugdzorg: gedurende vijf jaar een jaarlijkse bijkomende investering van ongeveer tien miljoen euro. Er wordt ook duidelijk gemaakt welk evenwicht en welke accenten worden gelegd.

3.3. Beleidskeuze 1: aansturen op innovatie in de jeugdzorg

Beleidskeuze 1 zoekt de actoren te stimuleren hun werk creatief en innovatief te doen. Hoewel Vlaanderen op dit moment over een goed werkende en betrokken jeugdzorg beschikt, blijft het belangrijk om stil te staan bij dat dagelijkse werk zodat men zicht krijgt op wat werkt. Het plan wil aanzetten tot kritische reflectie met het oog op voortdurende vernieuwing, wat eigenlijk een voortzetting is van het traject uit het Globaal Plan Jeugdzorg dat gericht was op effectiviteit en efficiëntie.

Actie 1 betreft de implementatie van de werkingsprincipes van het Globaal Plan Jeugdzorg door ze binnen te nemen in het kwaliteitskader van de voorzieningen. Tegelijk wordt een aantal andere acties gevoerd om voorzieningen aan te zetten om aan de hand van zelfevaluatie-instrumenten stil te staan bij hun eigen praktijk.

Acties 2 en 3 zijn gericht op de versterking van het kennismanagement binnen de voorzieningen. Binnen de bijzondere jeugdzorg is er een uitgebreide projectenpot. De sector heeft allerlei projecten a rato van acht tot negen miljoen euro, die eigenlijk voor een stuk recurrent aanbod zijn, waardoor nog heel weinig ruimte overblijft voor bijkomende projecten met een vernieuwende methodiek. Acties 2 en 3 stimuleren opnieuw een zuivere projectlijn, niet met de bedoeling om te resulteren in een bijkomende erkenningscategorie, maar om de resulterende inzichten te implementeren in de praktijk van de bestaande voorzieningen. Actie 2 stelt voort een heel uitgebreid actieonderzoek te doen, waarbij de processen van de jeugdhulpverlening binnen een regio worden geanalyseerd met het oog op verbetering.

Actie 4 wordt opgezet samen met de koepelorganisaties. Centrale vraag is wie de vele duizenden mensen zijn die vandaag in de brede jeugdzorg werken en wat hun competenties zijn. Welke ontwikkelingen kunnen ervoor zorgen dat de goede mensen binnen de sector blijven? Wat zijn de oorzaken van het grote verloop

in sommige trajecten? Deze actie is gericht op de uitwerking van een beroepenstructuur en de inzet op competentie management.

Actie 5 gaat om de uitbouw van het BINC-registratiesysteem. Zowel bij het Globaal Plan Jeugdzorg als bij Perspectief! stootte men immers op het ontbreken van goede beleidscijfers. Het Agentschap Jongerenwelzijn heeft trajecten opgezet omdat die gegevens nodig zijn. Wie zijn de jongeren binnen de jeugdzorg? Met welke problemen kampen zij? Welk traject leggen die jongeren af? Op die laatste vraag wordt geantwoord door de consultants het DOMINO-registratiesysteem in te laten vullen.

In actie 6 wordt voorgesteld een expertisecentrum op te richten, waarin de academische wereld, het praktijkveld en de administratie samenkomen.

3.4. *Beleidskeuze 2: versterken van opvoedingsondersteuning*

Het accent dat Perspectief! wil toevoegen is de specifieke aandacht voor kansarme gezinnen met jonge kinderen. Blijvend investeren in de versterking van de ouders zal na verloop van tijd een effect hebben op de instroom. Heel wat internationale studies tonen aan dat dergelijke investeringen na verloop van tijd ook belangrijke budgettaire resultaten hebben, omdat minder jongeren in problematische opvoedingssituaties terechtkomen of deviant gedrag vertonen.

Er wordt voor gekozen om het bestaande decretale kader voor opvoedingsondersteuning verder uit te werken. Actie 7 beoogt de uitbreiding van het aanbod van de opvoedingswinkels door voldoende middelen te garanderen voor hun werking en coördinatie, maar ook de versterking van hun pedagogisch advies. Als ouders langskomen met opvoedingsvragen moeten ze niet alleen een brochure kunnen meenemen maar ook een gesprek aangaan.

Actie 8 bestaat in de verankering van de inloopteams in de opvoedingswinkels. Er is immers een grote regionale overlapping. De inloopteams zijn belangrijk om kansarme gezinnen in bepaalde buurten te bereiken. In 2009 komt er nog een inloopteam bij in Genk en in Limburg.

Actie 9 schuift de installatie van een centrale opvoedingstelefoon in Vlaanderen naar voren, in samenwerking met de verschillende opvoedingswinkels. Het beleid wil vermijden dat elke opvoedingswinkel zijn eigen opvoedingstelefoon start. Daarbij zal gebruikgemaakt worden van de expertise van de Keerkring, een project gefinancierd door Kind en Gezin.

3.5. *Beleidskeuze 3: meer garantie op rechtstreeks toegankelijke hulp*

Beleidskeuze 3 vormt het tweede grootste deel van de totale investeringen in Perspectief! Van belang is tijdig de juiste hulp te bieden en door de verschillende acties telkens de koppeling te maken met de netwerken rechtstreeks toegankelijke hulp. In het kader van de integrale jeugdhulp zijn de netwerken crisishulpverlening al versterkt door het Globaal Plan Jeugdhulp. Hier gaat het erom dat de bijkomende middelen telkens moeten vertrekken vanuit de werking in de netwerken rechtstreeks toegankelijke hulpverlening.

De eerste partner op dit domein is Kind en Gezin met zijn middelen voor preventieve gezinsondersteuning. Actie 10 wil de ambulante en mobiele trajecten – en niet het residentiële aanbod – binnen de CKG's sterker uitbouwen. Het gaat telkens om 130 trajecten of in totaal 260 begeleidingen. In het Globaal Plan Jeugdhulp werden ook STOP-teams opgestart. De twee halve teams worden volledige.

Actie 11 is investeren in de samenwerking tussen onderwijs en welzijn. De centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) zijn een essentiële partner in de jeugdhulpverlening. Zijn psychosociale opdrachten moeten gehonoreerd worden. Het CLB mag niet terugkeren naar het oude PMS (psycho-medisch-sociaal centrum). Daarom wordt gekeken welke programma's het CLB zou kunnen gebruiken als methodologische ondersteuning. Daarbij wordt gefocust op de samenwerking tussen ouders en leerkrachten. Verder wordt het aanbod van het CLB uitgebreid. Daarnaast wordt de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen CLB en de Comités Bijzondere Jeugdzorg verbeterd en meer gestructureerd. Wat thans bestaat op dit vlak wordt geëvalueerd met het oog op verdere uitbreiding. Ook belangrijk zijn de time-outprojecten om jongeren die uit de schoolse context dreigen te vallen, opnieuw schoolklaar te maken.

Actie 12 gaat over een andere belangrijke partner in de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening: de Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW). Er wordt voorgesteld om hun jongerenwerking, met de JAC-werking (jongerenadviescentrum) als basis, te herdenken. Daartoe worden, verspreid over Vlaanderen, 50 vte toegevoegd. Doel is de link tussen brede jeugdhulpverlening en hulpverlening aan jongvolwassenen te realiseren. Voor die laatste is er een aanbod aan begeleid zelfstandig wonen binnen zowel de bijzondere jeugdzorg als het algemeen welzijnswerk. Aangezien ze dezelfde doelstelling hebben dringt Perspectief! aan op afstemming.

Actie 13 streeft naar rechtstreeks toegankelijke thuisbegeleiding en bestaat erin om een bepaald percentage van de huidige capaciteit aan thuisbegeleiding – maximum tien percent – rechtstreeks toegankelijk te maken voor gezinnen met kinderen. Binnen het VAPH bestaat thans al de mogelijkheid om tien percent rechtstreeks toegankelijk te maken. Binnen het VAPH zal het debat gevoerd worden om dat op 30 percent te brengen.

Actie 14 betreft de versterking van de centra voor geestelijke gezondheidszorg (cgg). Perspectief! wil de bestaande initiatieven ter zake versterken door behandeltrajecten aan te bieden aan kinderen en jongeren met geestelijke gezondheidsproblemen. Maar het wil ook de outreachtrajecten voortzetten. Voor actie 14 zijn 25 extra vte ingeschreven.

3.6. *Beleidskeuze 4: kiezen voor pleegzorg*

Vlaanderen heeft op het vlak van pleegzorg nog een groeimarge vergeleken met het buitenland. Perspectief! onderschrijft het belang van de pleegzorg en legt accenten. Op dit moment is de verhouding tussen de bestands- en netwerkpleegzorg, waarin het kind respectievelijk geplaatst wordt bij een gezin dat het niet en wel kent, ongeveer in evenwicht. Voor de bestandsplaatsing is altijd aandacht geweest, maar nu wordt aangegeven dat ook bij de netwerkplaatsing moet stilgestaan worden met het oog op kwaliteit. De pleegzorg bevindt zich binnen verschillende sectoren. Dat Vlaanderen nog een groeimarge heeft, blijkt uit een aantal feiten. In Vlaanderen is de verhouding tussen plaatsing in residentiële zorg en pleegzorg thans in evenwicht, in Groot-Brittannië is dat 32 percent tegenover 68 percent. Daarom wil men verder werken met alle actoren aan een sterkere uitbouw van de pleegzorg.

De eerste keuze daarbij is actie 15 die pleegzorg naar voren schuift voor een kind tussen 0 en 3 jaar, in een pleeggezin of een CKG. Voor een kind tussen 3 en 6 jaar moet het de eerste overweging zijn. Zeker jonge kinderen moeten zoveel als mogelijk in een gezinsvervangende context opgenomen worden. In Perspectief! wordt ook het belang benadrukt van de methode om de biologische ouders te stimuleren om voor die pleegzorgvorm te kiezen.

Een ander element is actie 16 die ervoor kiest om pleegouders een stem te geven, los van de diensten en de federatie voor pleeggezinnen. Gezien de verschillende sectoren met hun eigen subsidieregelingen is deze legislatuur ook de vraag gerezen of men niet moet gaan naar één intersectoraal decreet Pleegzorg

Vlaanderen. Dit hangt samen met een andere actie: de reorganisatie van de pleegzorg in Vlaanderen. In dit verband dient verwezen naar de zinvolle expertise die is opgebouwd met Pleegzorgpunt Limburg. Op grond daarvan wordt in heel Vlaanderen gestreefd naar één pleegzorgdienst per provincie.

Actie 19 kiest voor de differentiatie van het pleegzorgaanbod, zoals gezinsondersteunende pleegzorg, pleegzorg in moeilijke situaties, pleegzorg voor kinderen met psychiatrische problemen, netwerkpleegzorg en verschillende andere mogelijke sporen. Daarnaast wil men specifiek stilstaan bij de versterking van de pleegouders in de omgang met pleegkinderen met gedragsmoeilijkheden. Thans is het immers vaak zo dat die factor de pleegzorg doet ophouden: het kind wordt residentieel geplaatst. De pleeggezinnen en hun diensten moeten ook kwalitatief worden ondersteund, onder meer met trainingsprogramma's, opdat ook deze kinderen in een pleeggezin kunnen blijven.

3.7. *Beleidskeuze 5: bouwen aan een intersectorale toegangspoort*

De vijfde beleidskeuze is het schakelmoment tussen de rechtstreeks en de niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. In het kader van de integrale jeugdhulp is ingeschreven dat er één intersectorale toegangspoort komt. Daarbij wordt vastgesteld dat de logistieke verankering van de toegangspoort zwaar ingrijpt op onder meer de decreten inzake de bijzondere jeugdbijstand en het VAPH. Een stuurgroep heeft een implementatievoorstel uitgewerkt.

Wat in Perspectief! voorligt, is een actieplan dat de verschillende stappen aangeeft. Ze leiden stuk voor stuk naar acties die op dit moment al geïmplementeerd kunnen worden en op zich, afgezien van het perspectief van de toegangspoort, al een meerwaarde opleveren. Actie 21 is bijvoorbeeld de uitwerking van een aanmeldingsformulier, dat nu al zou kunnen dienen voor de toeleiding.

Een belangrijk element is alles wat samenhangt met diagnostiek (actie 22). Er mogen best nog inspanningen gedaan worden om het diagnostisch aanbod te versterken. Het diagnostische aanbod van het VAPH moet ook afgestemd worden met dat van de jeugdzorg. Een verbetertraject diagnostiek kan de actoren ondersteunen in de uitwerking.

Verschiedende andere acties hangen samen met de installatie van de intersectorale toegangspoort. Een van de vragen is of het hulpmiddelengebruik daarin moet zitten. Een andere is de uitwerking van de ver-

schillende processen voor een eenduidige indicatiestelling en toewijzing. Bij de eerstgenoemde wordt expliciet gesteld dat er sectorale expertise aan toegevoegd kan worden. Verder is er de uitwerking van bijzondere procedures. Al de genoemde acties zullen nog in 2009 opgestart worden. De werkgroep waarin de verschillende actoren worden samengebracht, gaat nu al van start met de voorbereiding van de implementatie.

Actie 27 operationaliseert het concept van de maatschappelijke noodzaak. In het debat daarover zal men toewerken naar een eenduidig handelingskader en vragen of de vertrouwenscentra kindermishandeling, die nu de facto de inschatting doen, daarin geen rol moeten hebben.

Actie 28 slaat op de intersectorale behandeling van knelpuntdossiers. Bij de gemeenschapsinstellingen zijn dat bijvoorbeeld jongeren met zeer ernstige psychiatrische problemen en voor wie geen kader voorhanden is. Er werd afgesproken om bij de diagnose als knelpuntdossier een specifiek budget uit te trekken om de verschillende actoren samen te brengen om de zorg op te nemen.

3.8. *Beleidskeuze 6: meer specifieke hulp voor bijzondere situaties*

De zesde beleidskeuze vormt het grootste deel: de meer specifieke hulp voor bijzondere situaties. Hierin zit hoofdzakelijk het uitbreidingsbeleid binnen de bijzondere jeugdzorg. Maar naast de noodzaak van de uitbreiding wil men ook stilstaan bij het hoe. Men moet immers ook durven kijken naar de mogelijke verbetering van wat op dit moment gedaan wordt.

Actie 29 is gericht op de ontegensprekelijke nood aan goede cijfers. Verschillende trajecten lopen al. Het registratieproject voor private voorzieningen BINC is al opgestart. Tegen 2010 moet alle voorzieningen in de jeugdzorg erin zitten. Het DOMINO-registratiesysteem wordt stelselmatig verder uitgebreid tot de consulenten en andere actoren. Een centraal wachtbeheer in Antwerpen en Limburg wordt uitgebreid tot heel Vlaanderen. Doel is tot een dynamisch programmatie-instrument te komen. De programmatie binnen de jeugdzorg verloopt heel statisch. Om behoeften en aanbod beter op elkaar af te stemmen is een dynamisch programmatie-instrument aangewezen.

Actie 30 staat stil bij instroom en doorstroom. Er werd geprobeerd om inzicht te brengen in de bestaande en uiteenlopende begeleidingsduur binnen

de verschillende aanbodsvormen. Doel is een debat hierover met alle actoren met het oog op een onderlinge benchmark. Jongeren verblijven gemiddeld 570 dagen in een residentiële voorziening. 33 percent van de jongeren opgenomen in een begeleidingstehuis blijft er langer dan 540 dagen. In de ambulante sector bedraagt het begeleidingstraject in ongeveer 30 percent van de gevallen meer dan 540 dagen. In die benchmarking moet ook gekeken worden naar de factoren en de overwegingen bij de verschillende actoren (jongeren en hun ouders, de voorziening en de consulenten of jeugdrechter) die spelen in de stopzetting van de hulpverlening.

Een ander element is het versterken van de contextuele werking van residentiële voorzieningen, ter ondersteuning van de jongere in zijn leefwereld (ouders, vrije tijd of school). Een van de projecten in dat verband is het personeel dat normaal een leefgroep begeleidt, inzetten in het thuismilieu. Het andere is het versterken van de contextbegeleiding vanuit de residentie. Dit laatste past in het eerder genoemde traject rond flexibilisering. Wie van die 50 procentmaatregel gebruikmaakt en nog een aantal bedden vrij heeft, kan een aantal extra jongeren in contextbegeleiding opnemen waarbij er toch een residentieel bed gegarandeerd wordt in crisissituaties.

Wat de naakte uitbreiding van het residentiële aanbod van de bijzondere jeugdzorg betreft, is het streefcijfer voor residentiële bedden ongeveer 240 tot 250, met daarbij heel expliciete aandacht (minstens 50 percent van de uitbreiding) voor kinderen tussen 3 en 12 jaar. Daarnaast wordt voorgesteld het aantal plaatsen in thuisbegeleiding, begeleid zelfstandig wonen en dagcentra uit te breiden met een 500-tal, waarvan een 150-tal rechtstreeks toegankelijk, een 150-tal in het uitstroomtraject en de rest voor heel gerichte, kortdurende programma's.

Actie 34 betreft de versterking van de capaciteit van de observatie- en behandelingscentra (OBC) en de medisch-pedagogische instituten (mpi), vooral voor de categorieën 11 en 14. Gezien de doelgroep met de bijzondere jeugdzorg overlapt, is dat in Perspectief! opgenomen, maar ook in het meerjarenplan van het VAPH.

Actie 35 treedt buiten de bijzondere jeugdzorg en versterkt het aanbod van de Centra voor Integrale Gezinszorg (CIG). Er zijn thans vijf CIG's in Vlaanderen, waarvoor wordt voorgesteld om er de opvang en de begeleiding van tienermoeders kwalitatief te versterken. Die kwaliteit moet erin bestaan dat er in elk CIG capaciteit is om tienermoeders op te vangen.

In 2009 wordt reeds een kwantitatieve uitbreiding gerealiseerd. Zij wordt verder opgebouwd in *Perspectief!*

Een andere actie is het investeren in de preventie van geweld op kinderen. Om de thema's incest en kindermishandeling bespreekbaar te maken zijn er doorheen de jaren al verschillende mediacampagnes opgezet, opdat elke burger zijn informatie zou doorgeven aan de vertrouwenscentra. Omdat sensibiliseringscampagnes leiden tot een stijging van het aantal meldingen, staat *Perspectief!* ook stil bij het versterken van hun basisteams. Een en ander sluit aan bij het lopende actieplan om de Vertrouwenscentra Kindermishandeling te stroomlijnen.

Een ander specifiek element is de versterking van het aanbod inzake categoriale hulpverlening (niet alleen residentieel) aan niet-begeleide buitenlandse minderjarigen op basis van een samenwerkingsakkoord tussen de gemeenschappen en de federale overheid. De volgende actie is het versterken van het contingent consulenten voor de sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken en de sociale diensten bij de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg. De werkdruk neemt daar voortdurend toe. De noodzaak van een werklustnorm is expliciet in *Perspectief!* opgenomen. Hij komt neer op het vastleggen van het aantal dossiers dat een consulent kwaliteitsvol kan afhandelen. De werklustnorm moet ook vertaald worden naar personeelsplannen en flexibel ingezet worden. Indicietelling en toewijzing dienen voorts methodisch uitgewerkt en versterkt opdat de trajecten optimaal verlopen.

3.9. *Beleidskeuze 7: Vlaamse antwoorden op jeugd-delinquentie.*

Perspectief! maakt duidelijk dat Vlaanderen niet alleen gaat voor het realiseren van gesloten plaatsen maar voor een integraal traject. Het voorveld is belangrijk omdat het moet vermijden dat jongeren in een POS terechtkomen. Jongeren die toch in een POS terechtkomen moeten zo goed mogelijk ondersteund worden om deviant gedrag te vermijden. Om meer vat te krijgen op het fenomeen werd in het Globaal Plan Jeugdzorg al heel wat opgezet. De doorzetting daarvan is in eerste instantie belangrijk. De spreker overloopt kort de verschillende evaluatietrajecten.

Een eerste element is: wat weten wij over recidive en haar bepalende factoren? Welke zijn eigen aan het kind en welke aan het regime? Uit het onderzoek, dat in een eindfase zit, zullen belangrijke aanbevelingen kunnen afgeleid worden voor het beleid. Het tweede onderzoek betreft het vorderingsbeleid. Het

is cruciaal om zicht te krijgen op de opbouw van de beslissingen ter zake en dat samen met de justitiële actoren te bespreken. De Vlaamse Gemeenschap is afhankelijk van beslissingen die Justitie neemt. Een volgend aspect is het overleg met de jeugdmagistratuur in het kader van de gewijzigde Wet op de Jeugdbescherming. Het agentschap biedt de magistratuur ook vorming aan over de geest en de inhoud van de gewijzigde wetgeving en het Vlaamse aanbod inzake herstelgericht werken. Laatste element is de evaluatie van de verschillende samenwerkingsakkoorden in het kader van de genoemde wet, en hun optimalisering.

Wat het eigen Vlaamse beleid betreft, wordt de nadruk gelegd op het differentiëren van de reacties op jeugd-delinquentie. Wat gesloten opvang betreft, werden in het Globaal Plan Jeugdzorg al een aantal trajecten opgezet om deze te organiseren binnen de private voorzieningen. In *Perspectief!* wordt voorgesteld om het onderscheid tussen open en gesloten plaatsen in de gemeenschapsinstellingen op te heffen en te gaan naar geïndividualiseerde trajecten, waarbij de instelling na de toewijzing door de jeugdrechter zelf het begeleidingsaanbod gaat bepalen. De vragen van de jongeren moeten goed ingeschat worden om een individueel traject aan te kunnen bieden, los van de connotatie open of gesloten. Alle betrokkenen geven aan dat de overgang van een open naar een gesloten regime en omgekeerd door meerdere maatregelen bewerkstelligd kan worden.

Verder noemt de spreker de eerder vermelde behandelunit, het opzetten van trajecten om meer herstelgericht te werken binnen de gemeenschapsinstellingen, de uitwerking van een integraal kwaliteitsplan binnen de gemeenschapsinstellingen zodat zij dezelfde kwaliteitsvoorwaarden als de private instellingen expliciet kunnen maken, en een verdere uitbreiding en inbedding van YAR. De visie achter YAR dient verspreid onder alle instanties die zich met delinquentie jongeren bezighouden. Laatste element is het faciliteren van de uitvoering van de gewijzigde Wet op de Jeugdbescherming. Daarbij gaat het enerzijds om de verdere uitbreiding van de capaciteit van de gemeenschapsinstellingen en anderzijds om het debat over de verdere invulling van de federale detentiecentra.

Perspectief! beveelt aan, na gesprekken met Justitie, om te streven naar een gesloten orthopsychiatrische unit voor jongeren met zeer ernstige psychiatrische problemen. Die laatste komen nu in de gemeenschapsinstellingen terecht zonder dat er voor hen een degelijk kader is. Het komt erop aan dat Volksgezondheid, Justitie en de Vlaamse Gemeenschap de handen in elkaar slaan om een aantal van die units te realiseren.

3.10. *Beleidskeuze 8: cliëntparticipatie en diversiteit*

Doel van deze beleidskeuze is de realisatie van ouderparticipatie met een erg wisselend oudercliënteel. Ook de stem van de vele duizenden jongeren in de jeugdzorg komt momenteel onvoldoende aan bod in het geheel. Het Agentschap Jongerenwelzijn heeft al een aantal trajecten opgezet. Men wil die proefprojecten verder intensiveren. Het Regionaal OverlegPlatform Participatie Oost-Vlaanderen vormt een voorbeeld met zeer positieve weerklank.

Andere acties zijn gericht op diversiteit, de aandacht daarvoor en de expertise erover. Doel is te komen tot een expertisenetwerk en een praktijkgericht diversiteitbeleid. De gekleurde van de voorzieningen moet immers ook uitgedrukt worden in het management van die voorzieningen. Verder noemt de spreker de aandacht voor tolken en interculturele bemiddelaars. De instroom in de jeugdzorg bestaat uit jongeren met een zeer diverse origine. In acties 45 en 46 wordt het cultuureigene vertaald, zodat zowel de niet-rechtstreeks als de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening naar de mensen wordt gebracht.

3.11. *Afsluitende samenvatting*

Perspectief! bouwt verder op het Globaal Plan Jeugdzorg, het bevat kwalitatieve en kwantitatieve maatregelen voor de jeugdzorg, heeft ook aandacht voor 'anders' en niet enkel voor 'meer', en heeft de in de inleiding genoemde budgettaire intentie.

4. **Vragen van de leden**

Mevrouw *Vera Van der Borgh* vindt zowel de evaluatie als het plan degelijk. Zij vindt het alleen jammer dat het document zo laat in de zittingsperiode wordt voorgesteld.

Ook mevrouw *Marijke Dillen* dankt de sprekers voor de duidelijke uiteenzetting. Zij betreurt dat het document een maand voor de pre-electorale periode wordt ingediend, want het verdient meer aandacht.

De spreekster heeft een vraag bij actie 2, een onderdeel van beleidskeuze 1: aansturen op innovatie in de jeugdzorg. Er wordt een verbeterproject opgezet in een tweetal regio's. Het lid informeert naar de reden van die beperking en wil ook weten om welke regio's het gaat.

De heer *Dirk Broos* antwoordt dat men dit moet doen in een regio waarin de actoren expliciet voor een verbetertraject willen gaan. Maar welke het zullen zijn en hoe ze vastgelegd worden, ligt nog open. Hij onderstreept dat men de verschillende processen van de hulpverlening in kaart wil brengen en dan met de mensen op het terrein bekijken wat mogelijke verbeteringen zijn. Het kan gaan over toeleiding, doorstroming, begeleiding of samenwerking.

Mevrouw *Marijke Dillen* verwacht hetzelfde antwoord op haar vraag om verduidelijking over de proefprojecten rond experimenteren met vernieuwende, effectieve en efficiënte methoden in het kader van actie 3. De heer *Dirk Broos* bevestigt dat de keuze inderdaad nog niet vaststaat en benadrukt het belang van een zuivere projectlijn, waarvan de resultaten geïmplementeerd worden in datgene wat loopt. In de loop van deze regeerperiode zijn heel wat projecten regulier gemaakt. Deze zuivere projectlijn moet opnieuw voor vernieuwing zorgen. De achterliggende visie is dat de resultaten geïmplementeerd moeten worden in de lopende processen.

Mevrouw *Marijke Dillen* vraagt hoe actie 12, onderdeel van beleidskeuze 3 budgetneutraal kan zijn. De heer *Dirk Broos* legt uit dat de begeleiding van jongvolwassenen hier de verschillende bestaande aanbods vormen van begeleid zelfstandig wonen betreft. Deze projectlijn bestaat uit afstemming en uitwisseling. De versterking van het aanbod jongerenhulpverlening door de CAW's brengt wel budgettaire kosten mee en die zijn hier begroot.

Mevrouw *Marijke Dillen* heeft ook nog een vraag over actie 33, onderdeel van beleidskeuze 6. De geplande uitbreidingen staan vrij nauwkeurig in het document, maar hoe staat het met de manier waarop die plaatsen worden ingevuld? Wordt de uitbreiding gespreid over de provincies? Wordt rekening gehouden met de opmerkelijk hogere stijging in de provincie Antwerpen? Wordt de uitvoering over de hele bestuursperiode gespreid of vindt zij versneld plaats?

De heer *Dirk Broos* antwoordt dat in Perspectief! naar voren wordt geschoven dat men wil leren welke objectieve parameters die stijging bepalen. Op dit moment doen allerlei veronderstellingen de ronde en blijken cijfers relatief te zijn. Voor de realisatie van de plaatsen wordt de opmaak van een trajectplan voor de hele bestuursperiode voorgesteld. Voor de verdeling wil men toewerken naar een dynamische programmering van het hulpaanbod, zodat men zo

actief mogelijk de kennis kan meenemen over de zorgvragen in heel Vlaanderen. Men wil evolueren van een statische naar een dynamische programmatie die rekening houdt met de reële behoeften. Dit traject wordt in de loop van 2009, aangestuurd door het agentschap, opgestart

Mevrouw *Marijke Dillen* gaat tot slot in op beleidskeuze 7: Vlaamse antwoorden op jeugddelinquentie. Voor wanneer worden de resultaten van het recidiveonderzoek verwacht? Wordt het vormingsaanbod uitsluitend aan magistraten voorbehouden? Het lid meent dat ook de advocaten een belangrijke partner kunnen zijn. Zij stelt vast dat jonge stagiairs niet altijd goed op de hoogte zijn. Het zou zeer nuttig kunnen zijn het aanbod ook tot hen te richten.

De heer *Stefaan Van Mulders* deelt deze bezorgdheid, want op dit ogenblik is de magistratuur inderdaad de enige gesprekspartner. Hij gaat er wel van uit dat hiervoor voldoende aandacht is in de opleiding van jeugdadvocaten. Mevrouw *Marijke Dillen* repliceert dat niet alleen erkende jeugdadvocaten in jeugdzaken optreden. Alle advocaten mogen dergelijke dossiers behartigen.

De heer *Dirk Broos* zegt dat het onderzoek over de vorderingen normaal nog voor de verkiezingen wordt opgeleverd. Wanneer het recidiveonderzoek klaar is, zal het aan het verslag toegevoegd worden.

Mevrouw *Marijke Dillen* wil vernemen of de rechtbanken vlot meewerken aan het onderzoek naar het vorderingsbeleid. De heer *Stefaan Van Mulders* antwoordt dat een dwarsstaal van Vlaanderen werd genomen, grotere en kleinere arrondissementen, parketten en zittende magistratuur. De onderzoekers konden op veel bereidwillige medewerking rekenen.

Mevrouw *Else De Wachter* dankt beide sprekers voor de uitgebreide uiteenzetting. Het plan biedt een overzicht en verleent inderdaad perspectief. Zij waardeert ook dat aan de opvolging van het Globaal Plan een evaluatie is voorafgegaan. Het lid acht het belangrijk dat, gezien het aantal problematische opvoedingsituaties die aanleiding geven tot een gerechtelijke maatregel, niet alleen een antwoord wordt geboden op de toename maar dat men ook de vraag stelt naar het waarom.

Verder stelt zij dat de lopende kwaliteitsvolle projecten een structurele toekomst verdienen. De versterking van de opvoedingsondersteuning en de betere toegankelijkheid van de hulpverlening moeten uiteindelijk leiden tot een vermindering van problema-

tische opvoedingsituaties en deviant gedrag. Maar naast preventie moeten op dit moment de tekorten in de residentiële opvang aangepakt worden.

De heer *Stefaan Van Mulders* antwoordt dat de structurele inbedding van de projecten al gestart is. Dat is reeds het geval voor crisishulp aan huis en herstelgerichte maatregelen, en wordt stelselmatig voortgezet.

Mevrouw *Else De Wachter* informeert of er al overlegd is met het onderwijs over de wenselijke samenwerking. Minister *Veerle Heeren* antwoordt dat die gesprekken volop lopen. Minister *Vandenbroucke* heeft bevestigd dat dit past in de heroriëntering en verdere verfijning van de CLB's.

De heer *Piet De Bruyn* feliciteert de sprekers met hun bijzonder heldere uiteenzetting. Het plan is ambitieus. Welk percentage van het huidige budget vormt de jaarlijkse toename van tien miljoen euro? Wat zijn volgens de specialisten de prioriteiten binnen de beleidskeuzes in geval van gefaseerde uitvoering?

De heer *Dirk Broos* rekt grosso modo op vijf tot zes percent. Hij wijst erop dat het niet alleen bijzondere jeugdzorg raakt, maar ook algemeen welzijnswerk, geestelijk gezondheidszorg, de CLB's, de CKG's enzovoort.

Mevrouw *Sonja Claes* gaat in op de oprichting van een expertisecentrum. Het wordt in het bijzonder vermeld bij innovatie maar expertise opbouwen is eigenlijk een rode draad door het document. Is het de bedoeling om alle expertise samen te brengen in het ene centrum? Mag men dan ook alle expertisebudgetten, verspreid over het plan, samentellen?

De heer *Dirk Broos* antwoordt dat een ideaal expertisecentrum over de verschillende sectoren heengaat. Hij wil geen apart centrum voor de vertrouwenscentra, voor de CKG's enzovoort. Maar of alles naast elkaar zal bestaan of geïntegreerd worden, wordt nu nog niet uitgewerkt. In Nederland zijn in het Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW) de verschillende ondersteuningsstructuren op een gegeven moment samengebracht, maar ze hebben thematisch wel een plaats gekregen. Daar valt lering uit te trekken. De spreker besluit dat zijn antwoord genuanceerd bevestigend is: men kiest voor intersectorale expertise, maar of dat alleen in dat ene centrum moet, laat hij nog open.

Mevrouw *Sonja Claes* vraagt of het extra budget voor CLB en JAC alleen van Welzijn komt of ook uit andere beleidsdomeinen. De heer *Dirk Broos* ant-

woordt dat Perspectief! intersectoraal is, al beseft hij dat het politieke debat nog moet gevoerd worden. Idealiter zou de minister van Onderwijs zich verbinden tot 25 bijkomende CLB-medewerkers, met het oog op de realisatie van de welzijnspoot van de CLB's. De JAC's zitten binnen algemeen welzijnswerk en bijgevolg binnen de begroting Welzijn.

Mevrouw *Sonja Claes* vraagt of het budget voor diagnostiek (actie 22) een verruiming is van het budget voor integrale jeugdhulpverlening. De heer *Dirk Broos* spreekt dit tegen. Het gaat hier om de versterking van de diagnostische actoren. Die bevinden zich vandaag in een aantal gevallen binnen het verzekerd aanbod, maar men zou ook effectieve en kwaliteitsvolle diagnostiek bij andere actoren kunnen kopen als men meer gerichte expertise nodig heeft. Voor partners die een dergelijke module willen aanbieden, bijvoorbeeld een observatie- en behandelingscentrum dat een ambulante module wil inrichten, wil men een budget uittrekken.

Op de vraag van mevrouw *Sonja Claes* wat er dan nog overblijft van de integrale jeugdhulpverlening, antwoordt de heer *Stefaan Van Mulders* dat het hele traject daarvan overeind blijft. Men heeft hier weliswaar gefocust op de installatie en de organisatie van de toegangspoort, maar de decretale bepalingen over rechtstreeks toegankelijke crisisnetwerken blijven.

De heer *Tom Dehaene* dankt beide sprekers. Hij vraagt of men zicht heeft op de groepen binnen het stijgende aantal jongeren in problematische opvoedingssituaties. Tonen cijfers aan dat de grootste problemen zich bij kansarmen voordoen? De heer *Stefaan Van Mulders* antwoordt dat er op dit ogenblik nog onvoldoende gefundeerde gegevens zijn.

Mevrouw *Marijke Dillen* herinnert er in dit verband aan dat ook bij de bespreking van het Globaal Plan Jeugdzorg al werd gewezen op de nood aan een meer accuraat beeld over de groeiende vraag. Reeds in 2005 waarschuwde het Rekenhof in zijn verslag dat er "een fundamentele nood is aan een betere onderbouwing en planmatige aansturing van het zorgaanbod". Hoe komt het dat er in de voorbije vier jaar dan niet meer aandacht naar die cijfers is gegaan?

De heer *Stefaan Van Mulders* repliceert dat al een heel traject is afgelegd. Op dit ogenblik is men zover dat men aan de hand van het individuele dossier van de minderjarige zijn profiel perfect in beeld kan brengen vanaf vandaag. Het DOMINO-systeem is immers zo accuraat dat men die gegevens wel degelijk kan genereren, maar daarmee kan men nog niet in het verleden gaan.

Op de vraag van mevrouw *Marijke Dillen* waarom men geen gevolg heeft gegeven aan de fundamentele opmerking van het Rekenhof, verwijst de heer *Stefaan Van Mulders* naar budgettaire en informatieproblemen. De installatie van een uniek, op maat van de sector gemaakt systeem heeft behoorlijk wat analyse, denkwerk en tijd gekost.

Mevrouw *Sonja Claes* vraagt of men op grond daarvan een foto kan nemen van de jongeren die vandaag in de bijzondere jeugdzorg zitten. Letterlijk vanaf nu worden de instroomdossiers ingevoerd, antwoordt de heer *Stefaan Van Mulders*, maar een foto van alle 20.000 jongeren in de sector kan men vandaag nog niet brengen.

Mevrouw *Vera Van der Borgh* concludeert dat men nog een onbepaalde tijd zal moeten wachten op een antwoord op vragen als waarom de begeleidingsduur toeneemt of waarom men een stijging blijft vaststellen. De heer *Stefaan Van Mulders* antwoordt dat registratie één ding is, maar dat die feitelijke gegevens ook moeten aangevuld worden met onderzoek. De sociologische gegevens haalt men niet uit de registratiegegevens op zich. Anderzijds hoeft men geen honderd percent te hebben om een accuraat beeld te vormen, maar het zal toch nog minstens een jaar duren vooraleer men een voldoende percentage heeft bereikt. Volgens mevrouw *Vera Van der Borgh* moet het mogelijk zijn dat men alvast jaarlijks een beeld geeft van de instromers volgens hun situatie.

De heer *Tom Dehaene* vraagt of het begrip dynamische programmering inhoudt dat men bestaande programma's kan verplaatsen naar bijvoorbeeld andere provincies of steden, naargelang de vraag. De heer *Dirk Broos* antwoordt dat dynamische programmering er in de eerste plaats op gericht is rekening te houden met de noden in een regio. Het komt erop aan een bijkomend budget zo goed mogelijk te spreiden over het werkveld. Het gaat niet over de verschuiving van aanbod tussen regio's.

Mevrouw *Vera Van der Borgh* stelt vast dat het plan als teneur heeft dat er meer plaatsen moeten bijkomen en dat er tegelijk meer wetenschappelijk geëvalueerd moet worden. Omdat men niet onbeperkt plaatsen bij kan creëren, moet ingezet worden op kortere en meer intensieve begeleiding. Het is de verdienste van het plan dat het meer alternatieven geeft om dat laatste te realiseren. De vraag is alleen of ze effectief een antwoord gaan bieden op de problemen van de jongeren en de ouders. Is dat niet tegenstrijdig met de vaststelling vandaag dat de begeleidingsduur toeneemt? Wat is de verklaring?

De heer *Stefaan Van Mulders* stelt vast dat het hulp-aanbod dichtslibt. Het zit daardoor niet alleen vol maar het beweegt ook niet meer. Door het aanbod vast te pinnen op een bepaalde hulpvraag, verdwijnt de flexibiliteit. Doel is opnieuw doorstroming op gang te brengen. Door ruimte te creëren moeten trajecten soepeler worden.

Mevrouw *Margot Cloet*, raadgever Jeugdzorg van het kabinet-Heeren, vult aan dat geen oordeel wordt geveld over de duurtijd van de hulpverlening, maar het is wel een feit dat de trajecten in de jeugdzorg vergeleken met het buitenland bijzonder lang zijn. Buitenlands onderzoek leert ook dat het effect van een bepaalde vorm van hulpverlening na verloop van tijd uitsterft en zelfs in zijn tegendeel omslaat en mensen afhankelijk maakt. Het is de bedoeling dat samen met de sector te bekijken. De vraag is of, zeker in tijden van crisis, de bestaande capaciteit wel voldoende wordt ingezet en de plaatsen niet door meerdere jongeren kunnen benut worden door op kortere termijn en met andere methodieken te werken.

Mevrouw *Vera Van der Borgh* informeert naar de evaluatie van de CKG. Waren dat geen proefprojecten? Mevrouw *Marijke Dillen* sluit zich daarbij aan. De vorige minister, de heer *Steven Vanackere* beloofde die evaluatie. De heer *Dirk Broos* legt uit dat in het Globaal Plan Jeugdzorg de STOP-4-7-projecten waren ingeschreven. Er werd voor gekozen die specifieke trajecten onder te brengen binnen de CKG, zodat een bestaand team er mee kan werken. De universiteit van Gent begeleidt, ondersteunt wetenschappelijk en waakt over de implementatie.

Het kader van de opvoedingswinkels omvat verschillende actoren. Er is de inzet van de Vlaamse coördinatoren, de vroegere preventieconsulenten Bijzondere Jeugdzorg. Zij werken heel lokaal in een poging om in de verschillende gemeenten een dynamiek rond opvoedingsondersteuning op gang te brengen. Daarnaast is de implementatie van de opvoedingswinkels gelinkt aan de veertien centrumsteden. Dat geheel wordt opgevolgd door Kind en Gezin en het Agentschap Jongerenwelzijn.

Waar in Perspectief! wordt voor gekozen, is het koppelen van de inloopteams aan de opvoedingswinkels. Doel is hun pedagogische adviesverlening sterker uit te bouwen, niet door er een aparte vzw van te maken die personeel werft, maar door vanuit het netwerk te kijken welke actor – CLB, ccg, CAW – het best geplaatst is om in een bepaalde regio de pedagogische adviesverlening uit te bouwen.

Mevrouw *Marijke Dillen* informeert naar de teksten over de studiedag over de CLB's. Die zijn volgens minister *Veerle Heeren* te vinden op de website van de organiserende Vlaamse Onderwijsraad (Vlor). Zij heeft aan de voorzitter van de Vlor gevraagd om de verslagen van de werkgroepen te bezorgen.

II. HOORZITTING VAN DINSDAG 28 APRIL 2009

1. Uiteenzetting door de heer Rik Holvoet, consulent Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, Antwerpen

De integrale jeugdhulpverlening, zowel privé als openbaar, is de voorbije maanden gecrasht met de snelheid van een hogesnelheidstrein. Diverse diensten in de verschillende sectoren, kennen een aanmeldingsstop. Dat is jammer omdat de kwaliteit voor wie wel binnen raakt in het systeem zeer sterk is toegenomen. Terwijl de integrale jeugdhulp studiedagen organiseert over participatie van de cliënt, zien wij met lede ogen hoe onze hulpvragers niet kunnen participeren. Het Agentschap Jongerenwelzijn doet nu zelfs een beroep op een sociaal bemiddelaar om een oplossing te vinden voor de sociale onrust. Dat is in mijn hele loopbaan nog niet voorgekomen. Een escalatie van acties is in de nabije toekomst niet uit te sluiten. In andere sectoren heeft men al voor minder crisismanagers aangesteld.

Een crisis biedt ook kansen. Het voorgelegde plan moet er komen, zij het volgens mij in een sterk gecorrigeerde versie. Al onze hoop is op noodzakelijke correcties door het Vlaams Parlement gevestigd. U moet ingrijpen om zo onnoemelijk menselijk leed alsnog op te vangen.

Het is daarom van belang lessen te trekken uit het verleden. De signalen van het werkveld werden slechts gedeeltelijk gehoord. Er is duidelijk een inschattingsfout gemaakt, vooral qua aantal en dringendheid. Denk daarbij maar aan de grootstedelijke problematiek.

Het Globaal Plan werd door iedereen als een stap in de goede richting beschouwd. Alle smeebeden ten spijt, kon om budgettaire redenen geen gevolg gegeven worden aan de vraag om de investeringen versneld te laten ingaan vanaf 2006 en ze zo weinig mogelijk in de tijd te spreiden. Wij hebben de gevolgen voorspeld. Ze zijn ronduit dramatisch. Jeugdrechtters, procureurs en consulenten – mensen met een zogenaamde machtspositie – zijn nog nooit zo machteloos geweest. De realiteit tart elke verbeelding.

De uitvoering van het gecorrigeerde plan moet zo snel als mogelijk van start gaan. Als we echt willen spreken van een inhaalbeweging, dan is het alle hens aan dek. Ook een jaarlijkse evaluatie is essentieel, want er is geen garantie dat de instroom onder controle raakt. Ik heb het bewust niet over een perspectiefplan. Er is zo veel tijd verloren gegaan, dat het onmogelijk is om nog op korte of zelfs middellange termijn een echt perspectief te bieden. Noem het een noodplan of een actieplan, maar schep geen illusies want er is nog meer slecht weer op komst. Dat sluit uiteraard niet uit dat dit een absolute beleidsprioriteit moet zijn over partijgrenzen heen.

De tsunami van sociologische veranderingen heeft men niet zien aankomen, ondanks de vele waarschuwingssignalen. Dat is alvast een van de oorzaken van de huidige malaise. De sociologische analyse van dit plan getuigt van een ondraaglijke lichtheid, en bleek eenzijdig. Een tragische vergissing was in elk geval dat het slecht functioneren van de jeugdhulpverlening vrijwel als enige schuldige werd aangewezen voor het feit dat men de instroom niet onder controle kreeg. Sommigen zagen hun kans om de eigen machtspositie daardoor te versterken. Er werd met geen woord gerept over de toenemende stress in de gezinnen of over het steeds stijgende aantal alleenstaande ouders die als loontrekkende toch nog met de armoedegrens worstelen. De helft van het loon gaat immers niet zelden op aan schandalig hoge huurprijzen. Een rechtstreeks gevolg zijn de wachtlijsten voor schuldbemiddeling.

Ook de rol van het lokaal sociaal beleid is doodgewezen. Hulpverlening moet dicht bij de mensen staan. Er is maar één oplossing: elk OCMW beschikt verplicht en desnoods per kanton, maar voldoende gesubsidieerd door de Vlaamse Overheid, over een lokaal team voor gezinsondersteuning. Dat moet een samenwerkingscontract afsluiten met de centra voor geestelijke gezondheidszorg (cgg) en de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB). Zo kunnen mensen dicht bij huis langdurig door één en hetzelfde team opgevolgd worden.

Echtscheiding, de voornaamste oorzaak van armoede, van emotionele problemen bij kinderen en stress bij ouders, komt niet ter sprake. Wat is er trouwens gebeurd met de zeer goede aanbevelingen van het echtscheidingsdossier van het Kinderrechtencommissariaat?

Dan is er ook nog de invloed van het internet als vierde opvoedingsmilieu. Er komt nog een echte zondvloed op ons af. Overigens hebben ook mondigde kinderen aandacht en structuur nodig. Preven-

tie gaat verder dan de opvoedingsondersteuning, die wij toejuichen, en moet ook aandacht hebben voor macrogegevens, zoals het mattheuseffect in de sociale zekerheid enzovoort. Van die broodnodige preventie kan men geen resultaat op korte termijn verwachten. Dat zal vermoedelijk een generatie in beslag nemen.

Hetzelfde geldt voor het 'evidencebasedconcept' en de optie om de begeleidingsduur van de hulpverlening te verminderen. Er is niets op tegen om hulpverleningsprogramma's nog beter te evalueren, integendeel, maar laten we vooral de complexiteit van het menselijke functioneren niet onderschatten. Hulpverlening is geen exacte wetenschap die te voorspellen is in behandelingsprotocollen.

De toename van de begeleidingsduur binnen de bijzondere jeugdzorg valt nog mee, gelet op de zeer ernstige problemen en de wachttijden. Thuisbegeleidingen mogen uiteraard geen jaren duren. De discussie moet evenwel intellectueel eerlijk worden gevoerd. Als de consulent te vroeg ingrijpt, krijgt hij kritiek over machtsmisbruik. Grijpt hij te laat in, dan wordt er schuldig verzuim geschreeuwd. Het verbaast niet dat om een erkenning als belastend beroep wordt gevraagd. Ik keur niet goed, maar kan wel begrijpen dat men soms opteert voor oneigenlijke hulpverlening als alternatief voor helemaal geen hulpverlening. Iedere thuisbegeleider kan bevestigen dat bepaalde begeleidingen plaatsvinden in gevaarsituaties bij gebrek aan alternatief.

Ik wil het nog over de integrale hulpverlening hebben, over de positie van de consulent en de toegangspoort, na enkele belangrijke opmerkingen.

Elke hulpverleningsvorm heeft zijn eigen waarde en de verschillende vormen vullen elkaar aan. De vooropgestelde verhoging van de residentiële capaciteit in dit plan is onvoldoende. Residentieel is er zelfs niets voorzien voor de Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG). Dat is onbegrijpelijk, gelet op de bestaande wachtlijsten. Ook pleegzorg verdient meer ondersteuning, maar vele maatregelen zullen dode letter blijven als men de pleeggezinnenvergoeding niet drastisch verhoogt. Zo moeten kandidaat-pleeggezinnen die tweeverdieners zijn, echt de combinatie engagement, gezin en werk kunnen maken.

De inspanningen voor de niet-begeleide minderjarigen zijn wat opvang betreft echt ontoereikend. Er is nog heel veel werk aan de winkel. Binnen de integrale jeugdzorg is het na tien jaar nog steeds niet duidelijk waar de voogd terecht kan met een hulpvraag.

Sinds de aanbevelingen van het Vlaams Parlement is er al meer samenwerking tussen de sectoren. Een betere samenwerking met de CLB's is ook nog nodig. Die centra bellen vaak niet eens meer, omdat ze weten dat ook de bijzondere jeugdzorg in feite technisch werkloos is. Het plan voorziet er echter in dat hele dossiers worden opgestuurd. Daarvan val ik helemaal achterover. Wat met de privacywetgeving?

Voorts houd ik een pleidooi voor meer 'outreaching-diensten' en voor een echt statuut voor deze hulpverleningsvorm. Er moet snel een akkoord met de federale overheid worden afgesloten over het statuut van de kinderpsychiaters. En het is broodnodig dat er meer studenten afstuderen.

Waarom denkt men niet aan een nationale jeugdmagistraat om een meer eenvormig vorderingsbeleid te coördineren?

Het budget voor specifieke hulp bij bijzondere situaties moet nog met de helft stijgen. Alleen dan kan men perspectief bieden. Onthaal-, oriëntatie- en observatiecentra (OOOC) moeten hervormd en uitgebreid worden. Binnen het mij toegestane tijdsbestek is het echter onmogelijk om de perfect valabele motivatie daarvoor toe te lichten. Door betere personeelsomkadering en snellere subsidieprocedures moet het echt snel kunnen gaan. Op korte termijn kunnen de plaatsen die vrijgekomen zijn door het gericht werken op zelfstandig blijven wonen, gedeeltelijk opnieuw worden ingevuld, zonder meteen voorzieningen te moeten bijbouwen.

Tot slot de processie van Echternach van de integrale hulpverlening en de nieuwe toegangspoort. Niemand was gekant tegen de uitgangspunten van de integrale hulpverlening en toch loopt het mank.

Waarom gaat het dan zo tergend langzaam? Een drenkeling wordt in zee opgemerkt. Hulpverleners op het strand denken na over welk hulpmiddel ze het best kunnen inzetten. Een boei gooien, hem nog vlug enkele instructies geven om zelf te leren zwemen of een reddingsboot inzetten? Om die beslissing te nemen worden een aantal stuurgroepen opgericht. Vraag is dan wie daarin vertegenwoordigd moet zijn en, nog belangrijker, wie er stemrecht heeft. Voor een reddingsboot, een ingrijpend hulpmiddel, moeten er eerst proefvaarten gemaakt worden en moet een speciaal aanvraagformulier ontworpen worden. Het uitermate deskundig klinkend taalgebruik, maakt dat men elkaar amper begrijpt. Toch wordt het startsein gegeven, alleen vergeet men de dokter mee te nemen.

Al is het maar een parodie, dit geeft de realiteit vrij secuur weer. De integrale jeugdhulp is zijn maatschappelijk draagvlak zo goed als verloren, uitgezonderd bij de betrokkenen, enkele academici en theoretici. Bij het werkveld is de geloofwaardigheid gesmolten als sneeuw voor de zon. En toch bolt de trein verder terwijl er onderweg steeds meer wagons afhaken.

De netwerken, als rechtstreeks toegankelijke hulpverlening, krijgen binnen dit plan een scharnierfunctie toebedeeld. Voor zover ik weet, werkt het voor sommigen in Vlaanderen naar behoren en in Antwerpen begint het eindelijk beetje bij beetje los te lopen, enkele storende procedures en profielfdiscussies niet te na gesproken. Voor andere regio's geldt dat echter nog steeds niet, omdat men er nog weinig in gelooft. Ik ben voorstander van de netwerken en crisishulp voor -18-jarigen. Alles is echter nog lang niet in kanalen en kruiken.

De toegangspoort is essentieel. Daarover mogen geen misverstanden bestaan. Provinciaal, met vrijgestelden en specialisten ad hoc. Hetzelfde geldt voor de bemiddelingscommissie.

Met de ervaringen uit de proefperiode, waaraan ik zelf heb meegewerkt, is om verschillende bijstellingen gevraagd. Een toegangspoort zonder de kinderpsychiatrie is als een auto die werkt op te weinig cilinders. De praktijk wees ook uit dat de splitsing van de toegangspoort, in indicatieteam en toewijzingsteam, theoretisch juist is maar in werkelijkheid niet werkt. Net als de consulent, stelt de toewijzer de meest wenselijke hulpverlening voor en daarna de meest haalbare. Dat verschilt in niets van wat de consulent nu doet. Over oplossingen kan niet worden onderhandeld, omdat er geen rechtstreeks contact is met de cliënt. Bij afwijzing moet de hele carrousel van voren af aan worden overgedaan.

Een splitsing van de toegangspoort is bovendien zinloos en overbodig bureaucratisch, gelet op de wachtlijsten. De toegangspoort stelde mijns inziens dezelfde vragen als het huidige Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand. De mogelijke meerwaarde was minimaal, het bureaucratische gehalte maximaal. Beslissingen nemen op basis van een D-formulier, dat er na tien jaar nog steeds niet is, is nefast. De hulpverlener moet de kans krijgen om rechtstreeks in dialoog te treden met de toegangspoort.

Het plan gaat te veel uit van een diagnosesdenken op basis van een variante van de DSM (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders), in plaats van een contextuele benadering te hanteren met als basis werkhypothesen. Ook het elektronisch dossier DOMINO is in hetzelfde bedje ziek, al zijn we wel degelijk voorstander van haalbare registratie. Het is te theoretisch, te omslachtig en te tijdrovend. In de provincie Antwerpen worden ongeveer 200 maatregelen per week genomen. Zelfs bij een ingekort D-formulier van vijf bladzijden, betekent dit 1000 bladzijden per week. Wie gaat dat invullen? Het CLB of andere hulpverleners? Me dunkt zal men ofwel die kelk aan zich voorbij laten gaan, ofwel zal die kelk worden doorgeschoven naar het nieuwe Bureau voor Maatschappelijke Noodzaak. Anders gezegd: nog meer aanvragen tot gedwongen hulpverlening bij de procureur. Dat alles is door velen uitentreuren gesignaleerd. Sommige leden van het managementcomité en raadgevers hebben echt hoorapparaten nodig.

De tussenschotten tussen de verschillende sectoren kunnen grotendeels worden afgebouwd door de bestaande reglementering aan te passen, een goedkopere en betere oplossing.

De voorzieningen van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH), zijn bij mijn weten al lang vragende partij voor meer differentiatie en gelijkstelling van de subsidiereglementering met deze van de bijzondere jeugdzorg, en meer bepaald inzake kinderbijslag, vervoer en schoolkosten. Voer ook opnieuw dubbele erkenningen in, zodat samenwerking structureel mogelijk wordt.

Hetzelfde geldt voor de jongvolwassenenhulpverlening. We juichen de investeringen in deze sector toe. Maak echter de regelgeving flexibeler voor wat leeftijd betreft, en maak maatregelen mogelijk, zoals vroeger, door bijzondere jeugdzorg in het algemeen welzijnswerk. Een samenwerking tussen de BZW-diensten (begeleid zelfstandig wonen) en bijzondere jeugdzorg, mag echter de continuïteit van de hulpverlening niet in gedrang brengen. Voor kwetsbare jongeren is het vaak zeer moeilijk om van hulpverlener te veranderen, wegens de moeizaam opgebouwde vertrouwensrelatie. Elke verandering van hulpverlener houdt het risico van afhaken in. Ook dezelfde kennis van zaken en intensiteit dient gegarandeerd te blijven. De BZW-jongvolwassenen kan geen budgettaire nuloperatie worden. De problematiek van de modulering, en liefst in eenvoudig taalgebruik, is op te lossen door in meer dan één maatregel per minderjarige te voorzien.

Een goede consulent met een beheersbare 'caseload' is de trajectbegeleider bij uitstek. Neem dus uiteindelijk een beslissing over een haalbare caseloadnorm. Besteed er geen derde studieopdracht aan. Ondersteun de consulent en responsabiliseer de teams met een enveloppensysteem voor verplichte vorming. Vorming moet in overeenstemming zijn met de plaatselijke behoeften. De omvorming van de comités bijzondere jeugdzorg in bureaus voor maatschappelijke noodzaak is weggegooid geld, overbodig en nadelig voor de hulpvrager, zeker als men de tussenschotten sloopst door de voorgestelde aanpassing van de reglementering.

Vanuit mijn ervaring ben ik ervan overtuigd dat de beste resultaten worden behaald als de continuïteit van de hulpverlening niet in het gedrang komt. De consulent is vaak de enige rode draad in heel het verhaal. Wie zal er bemiddelen bij conflicten tussen verschillende partijen? De emotionele band met de hulpvrager gaat verloren en we worden een doorgeefluik. De meerwaarde neemt juist af.

Het voorstel zoals het voorligt, maakt van consulenten voor een groot deel administratieve dossierbeheerders. Voor ons, hulpverleners, komt dat neer op een vorm van contractbreuk. De hulpvrager in de bijzondere jeugdzorg heeft het vaak moeilijk om mensen in vertrouwen te nemen. In het huidige voorstel dreigt men de knowhow weg te gooien. De leegloop van consulenten zal niet te overzien zijn, als deze hervorming er komt.

Niet-vrijblijvende hulpverlening in zeer ernstige problematische opvoedingssituaties vergt een specifieke aanpak en is, tot spijt van wie het benijdt, een zaak van openbare orde. Aan mijn vrienden van de vertrouwenscentra wil ik dan ook meegeven dat een schoenmaker het best bij zijn eigen leest blijft. Ik was zelf de eerste in Vlaanderen die een positieve samenwerkingsovereenkomst onderhandelde. De hulpvrager vindt daar meer baat bij. Samenwerking op basis van wederzijds respect levert meer vruchten op.

Wat vraagt het werkveld? Een gecorrigeerd actieplan dat vertrekt van het recht op hulpverlening. Een plan dat grenzen verlegt, snel wordt uitgevoerd, nieuwe initiatieven combineert met het goede uit het verleden. Het zal van de slagkracht van de minister en het Vlaams Parlement afhangen, of er echt voor duizenden gezinnen in nood een perspectief komt. Daarom is crisis ook een kans. Grijp die kans, want voor velen komt er geen tweede.

2. Uiteenzetting door de heer Willy Vandamme, vzw Jongerenbegeleiding

2.1. Algemeen: positieve evaluatie

Algemeen gesteld vinden we dit een positief plan. Er zit een langetermijnvisie achter en er wordt een serieuze investering in de sector vooropgesteld. We stellen onszelf wel vragen bij de achterliggende visie. Daarover is bovendien te weinig debat gevoerd.

2.2. Probleemstelling is ontvullender

Ondanks Globaal Plan I, is de instroom blijven toenemen en werd de achterstand van de hulpverlening groter. Daarmee trap ik een open deur in. Om het concreter te maken geef ik een praktijkvoorbeeld. Een koppel gaat uit elkaar in een vechtscheiding die al twee jaar loopt. De dochter ondernam al enkele zelfmoordpogingen en verblijft bij de moeder, want de vader kan niet voor haar zorgen. Moeder moet uit werken gaan en leeft in een permanente angstsituatie. Wat zal ze thuis vinden? Er zijn ongeveer 3000 wachtenden die in vergelijkbare omstandigheden leven.

2.3. Een algemeen maatschappelijk probleem

Het plan is qua visieperspectief prima, maar het algemeen maatschappelijk probleem overschrijdt ver de grenzen van Welzijn. Dat is vier tot vijf jaar geleden ook al gezegd. Het plan zal allicht gedeeltelijk tegemoetkomen aan de vraag en zal ze ook afremmen, maar toch zal de instroom blijven bestaan. Een aanpak moet breder gaan dan Welzijn alleen. Anders zitten we hier over vier jaar terug. We lanceren daarom een oproep om ook andere ministers erbij te betrekken zoals de minister-president en de minister van Onderwijs.

We moeten ook de maatschappelijke structuren durven te bekijken. Structuren zoals onderwijs, arbeid, hulpverlening enzovoort, moeten aan een kritische analyse onderworpen worden. De hulpverlening moet daarbij ook in de eerste plaats in het eigen hart kijken en nagaan hoe de sector zelf problemen genereert. Wij zijn van mening dat 30 procent van de problemen door de hulpverlening gecreëerd worden. Dat ligt delicaat. Het is echter zo simpel als één plus één: als men pas een jaar na datum op een vraag kan ingaan, dan stapelen de problemen zich dag na dag

op. In een situatie met bijvoorbeeld zelfmoordneigingen, is dat op een zeker ogenblik nefast. Zelfreflectie is dus nodig om een grotere efficiëntie en slagkracht te bereiken.

2.4. Reflectie over de maatschappelijke structuren

Behalve zelfkritiek, moeten we in elk geval onze blik ook richten op de omringende sectoren die kwetsbaarheid mee genereren. Hannah Arendt stelt: “Met de hulpverlening passen we de mensen aan de sociale woestijn aan, terwijl we de woestijn zelf ongemoeid laten.”

2.5. Aandacht voor doorstroming

De tendens om de doorstroming te versnellen kunnen we alleen maar toejuichen. Het limiteren van hulpverlening is goed. We moeten ons er alleen voor hoeden niet in een puur mechanisch model terecht te komen, zonder ziel en louter op tijdsbestek functionerend.

2.6. Aandacht voor de context

Het is positief dat de context wordt uitgebreid, omdat daarin ook de kracht van de mensen schuilt. De concrete maatregelen die worden voorgesteld in Perspectief!, zijn echter ontoereikend.

2.7. Medewerkers

Perspectief! besteedt weinig of geen aandacht aan de positie van de medewerkers. Een van mijn medewerkers is kok en moet geplaatste moeilijke jongeren uit categorie 1bis begeleiden. Een van hen weigert pertinent zijn aanwijzingen te volgen tijdens de les. Hij laat hem koudweg weten dat hij zeven maanden in de gemeenschapsvoorziening van Ruiselede is geplaatst voor poging tot moord en dat de kok-leraar zich maar beter koest houdt. Voor medewerkers is het een gigantische uitdaging om met zulke mensen constructief om te gaan.

2.8. Doelgroep

We hebben twijfels over het feit dat de doelgroep wordt verengd tot de leeftijdsgroep van 6 tot 17-jarigen in plaats van de groep van 3 tot 20-jarigen.

2.9. Invalshoeken

Perspectief! is sterk psychologisch en pedagogisch opgevat. Daar ligt ook onze fundamentele kritiek. De oorzaken van het hele fenomeen en de paniekreacties zijn ook deels maatschappelijk. De aanpak moet worden verbreed in plaats van verengd tot psychologische en pedagogische invulling. Zo is het van belang dat we scholen durven aan te spreken als deskundigen in het omgaan met probleemjongeren. We staan onder meer al in voor opleidingen aan leerkrachten in het omspringen met pesterijen, of slagen en verwondingen. Dat moet ervoor zorgen dat dergelijke zaken in de scholen zelf worden opgelost en niet doorstromen naar de jeugdbijstand. Deskundigheid doorgeven aan andere sectoren werkt dus ondersteunend en kan kwetsende interventies ombuigen tot iets constructiefs. Problemen breed aanpakken is een verantwoordelijkheid van iedereen, en van alle sectoren.

2.10. Experimenteerruimte

Structureel is er ruimte voor vernieuwing. Dat is positief. Innovatie is belangrijk want ook de vraag evolueert sterk. Experimenteerruimte wordt nu vooral geïntroduceerd door de overheid, maar de vraag leeft om de sector de mogelijkheid te bieden om te blijven innoveren op basis van praktijkervaring. Kennis uit het buitenland implementeren is goed, maar mag dat niet in de weg staan. Het vraagt ook wat werk om organisaties toe te laten methodes te ontwikkelen op maat van de Vlaamse Gemeenschap. Bij zelfmoordproblemen zijn bijvoorbeeld veiligheidsprocedures nodig. Het is een situatie waarmee we meer en meer geconfronteerd worden. Het plan geeft wel aanzetten om die methodes te ontwikkelen.

2.11. Uitbreiding van het gesloten aanbod

Een ander punt dat hoog op ons lijstje staat, is de beweging naar gesloten plaatsen zoals Everberg, de uitbreiding van GBJ (gemeenschapsinstelling bijzondere jeugdbijstand) enzovoort. We staan er niet zozeer negatief dan wel eerder sceptisch tegenover. Het gesloten aanbod groeit toch, ondanks het advies alles zo klein mogelijk te houden. Er moet in elk geval voldoende aandacht blijven gaan naar de slagkracht van privé-initiatieven zoals CANO (Centra voor Actieve Netwerkontwikkeling en Omgevingsondersteuning), die met dezelfde jongerendoelgroep werken en de aanpak binnen de samenleving kunnen realiseren.

2.12. Wetenschappelijk beleid

Perspectief! voorziet in een wetenschappelijke beleidsvoering. We hopen dat dit ook op lange termijn loopt, ook voor de universiteiten. Zij zien veel eerder alles op korte termijn, terwijl er eigenlijk een planning op tien jaar nodig is.

Er moet een krachtige combinatie ontwikkeld worden tussen praktijkveld en wetenschappelijke instellingen. Professoren die na zes maanden louter theoretische studies afleveren, hebben we niet nodig. We willen wetenschappers die bereid zijn om met het praktijkveld te overleggen en die wetenschappelijke modellen willen uitwerken.

2.13. Ondersteuning

Pleegzorg wordt goed onderbouwd in het perspectiefplan, wat positief is. BZW verdient evengoed voldoende ondersteuning en aandacht. Het is een beweging die jongeren in de maatschappij helpt instappen.

2.14. OSBJ als expertisecentrum

De ombouw van de Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg (OSBJ) tot expertisecentrum is te verdedigen, op voorwaarde dat de praktijk er voldoende in terug te vinden is.

2.15. Conclusie

Perspectief! is een goed plan dat heel wat perspectieven biedt, binnen een bepaalde benadering. Voor ons is het echter nog te eng gedefinieerd. De maatschappelijke factoren zijn er onvoldoende in verwerkt. Om de opgelopen en nog dagelijks groter wordende achterstand in te dijken, is het nodig de krachten te bundelen.

We moeten af van de illusie dat dit enkel binnen het kader van Welzijn kan. Een conferentie, georganiseerd door de Vlaamse Regering op initiatief van de minister van Welzijn en de minister-president zou een goede zaak zijn. Welzijn en meer concreet de jeugdhulpverlening zou in dat verband het voortouw kunnen nemen, om vanuit een eigen kritische analyse baanbrekend werk te leveren.

3. Uiteenzetting door mevrouw Magda Massoels, De Kempen, Mol

Ik vertegenwoordig hier de gemeenschapsinstelling De Kempen van Mol. Perspectief! geeft ons een toekomstvisie voor jongerenwelzijn. Beide delen van het woord zijn belangrijk: jongeren zijn alle mensen tot 18 jaar. En ook het aspect welzijn moet hier in zijn ruimste betekenis als integraal concept van hulpverlening en opvoeding gezien worden.

Ik wil in mijn uiteenzetting vooral focussen op beleidskeuze 7: Vlaamse antwoorden op jeugd-delinquentie, wat ik graag specificeer als “welzijnsantwoorden op delinquent gedrag van jongeren tot 18 jaar”.

3.1. Missie van Jongerenwelzijn

De gemeenschapsinstellingen maken deel uit van het Agentschap Jongerenwelzijn, dat heel duidelijke standpunten hanteert in zijn missie. In een evoluerend Vlaanderen heeft elke jongere het recht om kansrijk mee te groeien. Jongerenwelzijn is de stuwende kracht van de hulp aan jongeren in een moeilijke leefsituatie. Onze slagzin is: ‘Wij gaan tot het uiterste voor jongeren in moeilijke leefsituaties’. De missie van de gemeenschapsinstellingen staat voor dezelfde waarden. “Wij staan binnen een geïntegreerd welzijnsbeleid garant om jongeren, voor wie vrijheidsinperking en een structuurverlenend aanbod noodzakelijk is, regionaal een kwaliteitsvolle, pedagogische en subsidiaire hulpverlening te bieden om hen een beter toekomstperspectief te geven in de samenleving.” Het toekomstperspectief keert dus terug.

3.2. Vlaamse antwoorden op jeugddelinquentie

In beleidskeuze 7 zitten een aantal voor ons heel belangrijke uitgangspunten vervat. Het is een Vlaams beleid en welzijnsbeleid, dat niet verengd mag worden tot maatschappijbeveiliging. Het gaat om hulp aan ouders en jongeren, en de afstemming daartussen. In Perspectief! wordt ook vastgesteld dat de instroom van gerechtelijke dossiers nog toeneemt, zij het dan vooral de problematische opvoedingssituaties (POS) en niet de als misdrijf omschreven feiten (MOF). Die laatste zijn ongeveer gestagneerd de afgelopen jaren. Vaak wordt geopperd dat het twee verschillende werelden zijn, maar dat vinden wij niet. In elke MOF-jongere zit ook wel een POS-jongere. We moeten zodoende ook proberen hen op dezelfde

manier te helpen. In Perspectief! wordt duidelijk gesteld dat 85 percent van de dossiers POS-jongeren betreft. Van feiten plegen is in dat geval geen sprake, terwijl het hier in dit hoofdstuk toch onder de noemer van jeugddelinquentie wordt geplaatst. In de gemeenschapsinstellingen maken de MOF-dossiers 75 percent van het totaal uit. Op aparte hulpverlening zeggen wij dus neen.

3.3. Van beleidskeuze naar acties

Binnen deze beleidskeuze worden er acties vooropgesteld. In eerste instantie onderzoek en evaluatie, waarvan wij groot voorstander zijn. Er wordt ook een oproep tot differentiatie gelanceerd. Het gaat dan om differentiatie binnen de gemeenschapsinstellingen, maar ook in de sectoren daarbuiten. Een laatste actiepunten is het faciliteren van de uitvoering van de gewijzigde wetgeving.

3.4. Onderzoek en evaluatie

Instream en verblijfsduur vormen een groot probleem, maar zijn meetbaar. Ik wil hier enkele cijfers plaatsen. In de periode 1999-2008 is de verblijfsduur in De Hutten en De Markt respectievelijk gedaald van 117 dagen tot 95 dagen in de gesloten campus (ongeveer drie maanden), en gestegen van 57 dagen tot 91 dagen of een gelijkwaardige duur in de open instellingen. Dat heeft veel te maken met de instroom en vooral de doorstroming. Als jongeren lang moeten wachten op een plaats ergens anders, blijven ze al die tijd in de gemeenschapsinstelling als een wachtkamer.

Over een periode van tien jaar is de instroom in de gesloten instelling lichtjes toegenomen van 128 naar 156. In de open afdeling, waar jongeren wachten op vervolghulpverlening, is er echter een daling merkbaar van 413 naar 244 opnames. In Mol zijn sinds mei 2008 ook tien bedden voor meisjes in een gesloten setting binnen de open campus. Na tien maanden zijn er 142 opnames geregistreerd. Er wordt enkel gewerkt met een time-out programma, wat impliceert dat er op zeer korte termijn wordt gewerkt, en dat er een terugkeerperspectief aanwezig is. De residentiële voorziening waar meisjes vooraf verbleven, zit mee rond de tafel. Samen zoeken we naar oplossingen. Een time-out duurt veertien dagen en kan één keer verlengd worden tot 28 dagen. Zo kunnen we in een aantal dossiers zeer preventief te werk gaan. Het gaat veelal om POS-dossiers bij die meisjes.

In 1999 bedroeg recidive in de gesloten afdeling nog een kleine 40 percent, terwijl dat nu nog een kwart bedraagt. In De Markt is het aantal gelijk gebleven op zowat 40 percent.

3.5. Differentiatie

De tweede actie in deze beleidskeuze slaat op differentiatie in en buiten onze leefwereld. De leefwereld van de gemeenschapsinstellingen is statisch en werd lang bestempeld als een vuilnisbak. Jongeren raken moeilijk af van de stempel die ze krijgen als ze er verbleven. Perspectief! stelt de vraag of het onderscheid tussen open en gesloten instellingen niet kan worden opgeheven, omdat beide soorten instellingen hetzelfde pedagogische handelingsplan hanteren en zowel in open als gesloten afdelingen is er in de laatste jaren veel aandacht naar veiligheid en beveiliging gegaan.

Het startpunt van elk pedagogische handelen is ook altijd vrijheidsbeperking en structuurverlening. We zijn het er mee eens dat een dynamischer aanpak nodig is. Een opname in een gemeenschapsinstelling moet een traject zijn dat start vanuit een sterk gestructureerde positie om de jongeren toe te laten vanuit een beveiligde omgeving weer in de gewone samenleving te stappen. Het onderscheid tussen open en gesloten afdelingen dynamischer aanpakken, lijkt in die zin een goed plan. Het vergt echter niet alleen een wijziging van de wetgeving, maar ook van de cultuur en de samenwerking.

Enkele ontwikkelingen uit het Globaal Plan lopen al. Zo is differentiatie bij ons al volop bezig. Time-out is in het programma opgenomen. We proberen zo veel en zo vroeg als mogelijk in te grijpen in situaties binnen de reguliere en privévoorzieningen. De behandelunit is dan weer een andere ontwikkeling, die het juiste antwoord moet bieden voor jongeren die zwaar recidiveren. In 2007 bouwden we een van de leefgroepen om tot behandelunit.

De time-out is het kortste programma en duurt veertien dagen. De behandelunit kent een looptijd van negen maanden en is daarmee de langste behandelperiode, waarvan het laatste deel ambulantly verloopt. De kenmerken zijn echter gelijklopend. Er wordt in die leefgroepen zeer individueel gewerkt en jongeren participeren veel actiever in de hele planning. Ze leren verantwoordelijkheid nemen voor wat er gebeurd is en voor wat er zal gebeuren en zoeken mee naar de oplossingen. Trajectmatig en cyclisch denken zit ingebakken in die aanpak. We verwachten niet

van jongeren dat ze als crimineel binnenkomen en als hervormd mens vertrekken. We gaan er wel van uit dat jongeren handvaten krijgen om samen met hun begeleiders mee aan de slag te gaan.

Bij het ontwikkelen van differentiatie in onze aanpak komen we drie boosdoeners tegen. De opnameplicht is er een van. Bij een goede differentiatie komen jongeren terecht in de voor hun situatie meest geschikte leefgroep. De opnameplicht verplicht ons zonder meer iemand op te nemen waar een plaats vrijkomt, ongeacht of die persoon past in die groep.

Tweede boosdoener is de doorstroming. Zeker in het open regime staan jongeren te wachten tot ze in het reguliere aanbod, in de privésector, terecht kunnen. Dat is niet goed voor ons, maar ook niet voor hen. Er is ook differentiatie nodig in het aanbod buiten de gemeenschapsinstellingen om daar plaatsen te creëren waarnaar ze kunnen doorstromen.

Ten derde zijn er de knelpuntdossiers. De gemeenschapsinstellingen zijn, als er een plaats is, verplicht elke jongere op te nemen. Doorverwijzing gebeurt dus door zowel de bijzondere jeugdzorg, als de medisch-pedagogische instituten (MPI) en de kinderpsychiatrie. Als er plaats is, dan vormt dat geen enkel probleem, want voor elke jongere moet een oplossing gevonden worden. Probleem is de doorstroming. Er zijn jongeren die kampen met een veelvoudig probleem: IQ te laag, psychische problematiek te groot, gedrag te problematisch of de psychiatrische aspecten te complex. De psychiatrische voorzieningen zitten altijd vol. Als gevolg daarvan raken dergelijke jongeren bij ons niet meer weg en vieren ze soms vier of vijf verjaardagen tussen de muren van een gemeenschapsinstelling. Dat is schrijnend. Het is de hoogste tijd dat ook andere sectoren en voorzieningen hun verantwoordelijkheid nemen en dat samenwerking rond deze jongeren tot stand kan komen.

Op 12 juni 2009 houden we openMarktdag en daarop wil ik u allen uitnodigen. Het vormt een gelegenheid bij uitstek om uit te leggen wie we zijn, wat we precies doen en waarom investeringen in onze sector zo broodnodig zijn.

Hoe zit het met het actiepunt rond de differentiatie in de privévoorzieningen? In de privé-instellingen werken men natuurlijk ook met hetzelfde type jongeren als wij en dat moet zo blijven en liefst uitgebreid worden. Elk heeft zijn eigen sterktes. Voor de gemeenschapsinstellingen is dat het sterk sturende, structurerende en begrenzend aspect, van waaruit we met de privé-instellingen willen samenwerken. Perspectief! lanceert

ten slotte ook een oproep om samen na te denken over het gesloten karakter van onze opvangmogelijkheden. Dat is positief, want het volgende verontrust ons in hoge mate. Jarenlang hebben we gewerkt met 40 gesloten bedden in Mol en 26 in Ruislede. In De Grubbe werd enkele jaren geleden een soort van overloop gecreëerd om bij te springen als onze bedden vol zitten. Ze zitten altijd vol. Er is intussen sprake van Tongeren en een uitbreiding met 102 bedden in De Grubbe. Zo zullen zeker 126 bedden binnen Justitie en dus niet binnen Welzijn georganiseerd worden. Ze hebben zeker niet de mogelijkheden voor jongeren zoals de gesloten gemeenschapsinstellingen. Met stomme verbazing zagen wij het voorbije jaar hoe zich in ons land een geruisloze revolutie ontwikkelde. Zonder maatschappelijk debat, evolueerden we van 66 bedden in een gesloten afdeling met een hele pedagogische omkadering en bijzonder veel hulp en aandacht voor re-integratie, naar een maatschappij met 126 bedden met een detentie-achtergrond. Ze bieden absoluut niet wat die jongeren nodig hebben.

3.6. Welzijn nodig voor 126 bedden

Ik roep daarom op om Welzijn veel meer bij deze voorziening te betrekken. De bedden en de uitbreiding zijn nodig, er zijn immers veel te weinig plaatsen, maar deze extra bedden moeten worden aangeboden aan de start van een traject, niet als overloop, want dan raakt niemand nog bij ons binnen. Die 126 bedden moeten gebruikt worden als startpunt met een risicotaxatie en in overleg met de jongeren en hun context. Er moet een screening van hun behoeften worden gemaakt. Daarna kan doorstroming een oplossing zijn, naast nog veel andere mogelijkheden.

Responsabilisering en participatie van de jongere, zijn context en netwerk zijn nodig in de eerste weken na de plaatsing. Die periode mag niet worden gezien als een wachtkamer. De oproep om een taskforce op te richten die focust op die gesloten plaatsen, stemt ons tevreden.

Ten slotte pleiten we in dit verband voor specifieke trajecten voor knelpunt dossiers en voor illegale jongeren, die niet thuishoren in gemeenschapsinstellingen. Ze zijn niet gebaat met ons aanbod en begrijpen onze tussenkomst niet. Voor hen is de gespecialiseerde sector aangewezen.

Voordeel van een goed uitgewerkte samenwerking rond deze dossiers zou betekenen dat de gemeenschapsinstellingen kunnen doen waar ze goed in zijn: kortdurende time-outs organiseren wanneer een voorziening vastloopt. Maar ook voor ons is een time-out soms een oplossing. Soms staat ook ons personeel met de rug tegen de muur, zeker voor wat betreft de knelpuntjongeren, die bij ons als enige optie dan van de leefgroep naar de afzondering en weer omgekeerd gaan. Ook daar zou een circuit voor tijdelijke doorverwijzing van de jongere handig zijn.

3.7. Trajectmatig werken

Wij roepen op tot trajectwerking, samenwerking met de andere sectoren, responsabilisering van elke actor en een correcte inzet van de eigen expertise in het eigen werkgebied. Misschien moet ook worden gedacht aan vaste opnameduur en modules, want jongeren zijn gebaat bij zekerheid en blijken meer gemotiveerd en participatiever in dergelijk verband. Het zou zeker de uitstroom verhogen en de instroom verbeteren.

3.8. Faciliteren van de uitvoering van de gewijzigde wet

Bij het faciliteren van de uitvoering van de gewijzigde wetgeving spelen twee punten. In eerste instantie zien we de uitbreiding van de capaciteit van de gemeenschapsinstellingen helemaal zitten. Een regionalisering van de meisjesopvang is eveneens aangewezen. Er zijn slechts tien plaatsen in Mol en het zwaartepunt van langdurige opvang ligt uitsluitend in Beernem. Ook de komende jaren is uitbreiding nodig.

De gemeenschapsinstellingen zijn maar een kleine schakel in een groter geheel. Wat na de gemeenschapsinstelling komt, is net zo belangrijk en moet daarom zeker ook uitbreiding kennen.

In november 2008 is het protocol 'gesloten federale centra' ondertekend. Ook in dat verband willen we ertoe oproepen de uitgangspunten te gedenken. Het mag niet gaan om een wachtkamer voor de gemeenschapsinstellingen of een jeugdgevangenis, evenmin om een orthopsychiatrie. Dat kan niet binnen Justitie, maar alleen binnen een sterk netwerk binnen Welzijn dat de jongeren ook kansen biedt om weer volledig te integreren in het gewone leven.

4. Vragen van de leden

Mevrouw Vera Van der Borgh: Er is een toenemende instroom van jongeren, maar wat achten de mensen uit het werkveld nu de belangrijkste oorzaak daarvan?

Begeleiding duurt zoals blijkt doorgaans langer dan de vooropgestelde korte intensieve begeleiding. Wat zijn volgens jullie de kritische factoren om de korte intensieve methode toch succesvol toe te passen?

De diagnostiek is de eerste stap naar de beslissing over welke hulpverlening nodig is. Wat is jullie ervaring daarmee?

Mevrouw Else De Wachter: De uiteenzettingen tonen de grote betrokkenheid van alle sprekers bij de sector. Ik meen aan te voelen dat Perspectief! als een goede start wordt beschouwd, maar dat de acties en het overleg met de sector voor een deel als gemiste kansen worden beschouwd.

Perspectief! verwijst naar opvang en alles wat met bijzondere jeugdzorg te maken heeft. Mevrouw Massoels maakte een opmerking over de verschuiving van de doelgroep naar de groep van 6 tot 17 jaar, terwijl dat vroeger van 3 tot 20 jaar liep. Wat betekent dat voor de zeer kwetsbare groep van 3 tot 6 jaar?

Wat duidelijk blijkt, is dat verblijfsduur en grote problemen een vicieuze cirkel vormen. De opnameplicht en het feit dat de doorstroming vastloopt, maken dat er nog geen zicht is op oplossingen. Ik treed de bezorgdheid bij dat jongeren die met zware problemen geconfronteerd worden, niet in een detentiesysteem mogen terechtkomen. Als we nu investeren in deze sector en de jongeren, ook om oneigenlijke plaatsingen te voorkomen, dan investeren we meteen ook in de toekomst voor de volwassenen.

De heer Rik Holvoet: In het kader van het probleem van de instroom heb ik al een aantal sociologische aspecten geplaatst. Een van de oorzaken is dat er heel wat tijd verloren is gegaan. Integrale Jeugdhulp heeft evenveel gekost als het Globaal Plan tot nu toe, over een periode van tien jaar. Als er evenveel tijd en energie was geïnvesteerd in hulpverlening dicht bij de mensen, op het niveau van het lokaal sociaal beleid of van de dienst Gezinsondersteuning van OCMW's, en als de huisdokter naar die dienst zou verwijzen, dan zou dat meer hebben opgeleverd. Ik ben niet tegen de Opvoedingswinkel gekant, maar is het aantal aanvragen voor bijzondere jeugdzorg in Limburg steil gedaald? De Opvoedingswinkel bestaat daar al heel lang. Het antwoord lijkt me duidelijk: de dienst-

verlening via lokale dienstencentra staat veel dichterbij de mensen, maar er is ontzettend veel tijd verloren door eeuwigdurende discussies over hoe die hulpverlening nu eigenlijk moet worden georganiseerd. Er is veel geld weggegooid dat eigenlijk besteed had moeten worden aan de mensen zelf.

De diagnostiek dan. Vijftien jaar geleden was er één onthaal-oriëntatiecentrum. Nu zijn er al die zeer goed werk leveren. Een hervorming moet vooral door uitbreiding van het personeelsbestand meer ambulante oriëntaties mogelijk maken op kortere termijn zonder dat dit veel moet kosten aan infrastructuur. Daar is uitbreiding van de diagnostiek mogelijk. Eerlijkheidshalve moeten we toegeven dat er een gebrek is aan kinderpsychiaters en aan voldoende mensen. Dat maakt de diagnostiek tot een klassenprobleem, want men ziet zich in de privésector verplicht een psycholoog te bezoeken om op een redelijke termijn voor een plaats in aanmerking te komen. Dat wil de gemeenschap niet. Een hervorming van de OOC's is dringend nodig.

De heer Tom Dehaene: Ik vind het niet fout te investeren in opvoedingsondersteuning. Uit wat de heer Holvoet zegt, leid ik af dat de investeringen in opvoedingswinkels weggegooid geld zijn.

De heer Rik Holvoet: Dat heb ik zeker niet gezegd.

De heer Tom Dehaene: Mijns inziens moeten we juist heel veel investeren in preventie en opvoedingsondersteuning. Dan kunnen we de kraan lichtjes dichtdraaien. Met de opvoedingswinkels en het decreet van 13 juli 2007 houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning hebben we in die zin een zeer belangrijke stap gezet die we ook moeten doorzetten.

De heer Rik Holvoet: Ik laat me niks in de mond leggen. Ik ben zelfs voor opvoedingswinkels, maar heb opgemerkt dat ze ons publiek niet bereiken. Nog voor er sprake was van de opvoedingswinkels, ben ik zelf naar ons gemeentebestuur gestapt met het verzoek een centrum voor opvoedingsondersteuning op te richten. Alleen zou ik daarbij voor een ander model opteren, dichterbij de mensen.

De heer Willy Vandamme: De instroom neemt inderdaad toe, maar we mogen ons niet tot fatalistisch denken laten verleiden. We moeten oplossingsgericht werken. Een aantal oorzaken zijn algemeen bekend. We houden ons met de samenleving niet echt meer bezig, zeker niet met de fundamenten ervan. Veertig procent van de ouders zijn uit elkaar. Ook de hulpverlening is achterop geraakt. Zowat dertig

percent daarvan hebben we zelf ingebouwd door de manier waarop de hulpverlening georganiseerd is. Hoe verder de afstand in de tijd, hoe moeilijker het wordt om situaties op te lossen. We hollen overal achter aan. In de plaats daarvan zou het mogelijk moeten zijn meteen op de vragen van het comité in te gaan en niet pas na vele maanden.

Met het Kortrijkse comité deden we het experiment. Bij tien situaties hebben we al na één dag op de vraag gereageerd. Dat is veel efficiënter. Denk maar aan agressief gedrag van jongeren: als ouders paniker en wij komen pas na ettelijke maanden, dan is dat een verloren zaak. We moeten een systeem zoeken waarmee we direct kunnen inspelen op vragen. Het effect op de mensen die in de sector werken zal ook snel duidelijk worden. De consulent hoeft geen talloze telefoontjes te plegen om een oplossing te vinden en de ouders zijn blij met onze snelle interventie. Radicaal en oplossingsgericht denken is het begin van de oplossing.

De kortere begeleiding is ook belangrijk, maar we moeten vooral oog hebben voor de essentie van de hulpverlening. Die moet haar plaats opnieuw kunnen innemen, en de kracht van de mensen zelf benutten. Vaak kunnen ze zelf een oplossing bedenken. Een van de antwoorden is de hulpverlening weer op de juiste plaats te zien, met name de derde, na de mensen en de context. In eerste instantie hebben mensen nood aan iemand die luistert maar hen de mogelijkheid laat om zelf de oplossing uit te werken.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Ik deel uw visie op oplossingsgericht denken. Wat belet u om nu al zo te werken?

De heer Willy Vandamme: Eigenlijk is dat kritiek op de wachtlijsten. Ze worden langer in plaats van korter waardoor het steeds langer duurt voor we kunnen handelen. Verder debat ter zake kan al heel wat soelaas brengen. Het bedroeft me dat we steeds verder van elkaar af komen te staan. We zijn zo gevangen in ons organisatie-model dat de zo nodige directe en snelle confrontatie met een situatie onmogelijk wordt. De fundamentele vraag luidt hoe het komt dat we altijd te laat komen. Ondanks alle inspanningen, is de achterstand nog groter dan vijf jaar geleden, en voor mij tellen de resultaten van wat we doen.

Mevrouw Magda Massoels: Ik wil de kracht van de directe reactie nog even benadrukken. Sinds we met time-outs zijn begonnen in de gemeenschapsinstellingen, merken we hoe kort we op de bal kunnen spelen en hoe positief het is als we een jongere binnen

de 24 uur kunnen overnemen. Als we ervoor kunnen zorgen dat een meisje een dag na de crisis een bed ter beschikking krijgt en dat er op zeer korte termijn gesprekken plaatsvinden, dan zien we dat de mensen doorgaans wel verder kunnen. De situatie wordt verlicht en mensen voelen zich echt geholpen. Als alles duurt tot de situatie werkelijk ontspoord en het meisje in Beernem wordt opgenomen, dan is de kracht van de directe hulp verloren.

We moeten nu investeren in preventie op lange termijn en knelpuntdossiers met het oog op de toekomst de beste start geven. Dat is een economisch principe. We moeten over de middelen kunnen beschikken om jongeren tot 18 jaar op een stevig pad te brengen voor de rest van hun leven. Als we dat niet doen, gaan ze een weg op die de maatschappij op termijn veel meer zal kosten aan middelen en interventie. Hoewel we realistisch genoeg zijn om te weten dat we niet iedereen kunnen bereiken, toch maakt een ernstige investering nu op lange termijn zeker een aanzienlijk verschil.

De heer Bart Caron: De relatie tussen de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg en jeugdrechtbank verloopt soms moeilijk, waardoor jongeren niet zelden geconfronteerd worden met lange voorbereidende processen.

De heer Rik Holvoet: Het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg organiseert hulpverlening buiten het gerecht om. De sociale dienst van de jeugdrechtbank is een gerechtelijke hulpverlening. Het zijn twee gescheiden circuits en dat vind ik persoonlijk zeer goed. Wat niet uitsluit dat er met toestemming van de ouders ook overleg kan zijn.

De heer Bart Caron: Mensen accepteren geen vrijwillige vorm van hulpverlening en proberen de procedure te sturen. Op een zeker ogenblik komen ze toch terecht bij de jeugdrechter. Is dat te verhelpen? Ik dacht aan die situatie omdat u het had over de snelle reactie. Hoe kan de Vlaamse Gemeenschap binnen zijn bevoegdheden ingrijpen?

De heer Rik Holvoet: Dat ligt misschien wel wat gevoeliger. Het decreet van 7 mei 2004 houdende wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, wat betreft de gerechtelijke jeugdbijstand ter bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing in urgente gevallen, had men moeten bijsturen. Het heeft voor een enorme toestroom van dossiers in de jeugdrechtbanken gezorgd. Ook het parket denkt er zo over.

De heer Willy Vandamme: Er is opgemerkt dat er nog heel wat werk aan de winkel is om de algemene visie uit het plan te verbreden.

Mevrouw Else De Wachter: Ik heb het gevoel dat voorafgaand overleg met de sector ons veel verder had gebracht. Het plan is een start, maar nog niet rijp om uitgevoerd te worden.

De heer Willy Vandamme: Het plan kan wel uitgevoerd worden, maar heeft verbreding nodig om de onderliggende maatschappelijke oorzaken van problemen ook aan te pakken. Er moet grondig gepraat worden, ook met het beleidsdomein onderwijs. De time-outs zijn een goede zaak, maar we moeten verder gaan. Onze deskundigheid moeten we ter beschikking kunnen stellen van het onderwijs om problemen onmiddellijk aan te pakken.

5. Uiteenzetting door mevrouw Chris Degheldere, Pleegzorg Vlaanderen

5.1. Standpunt

Pleegzorg Vlaanderen is de nieuwe naam van de vroegere Federatie Pleegzorg. Het is de koepel van de erkende diensten voor pleegzorg, erkend door de Vlaamse Gemeenschap.

Wij waarderen zeer wat in Perspectief! over pleegzorg is opgenomen. Het verheugt ons vooral dat pleegzorg eindelijk op de beleidsagenda staat. De eerste aanzet tot een visie op pleegzorg is eveneens reden tot blijdschap, net als het feit dat wat over pleegzorg wordt gezegd, ook aansluit bij evoluties in het werkveld.

In het Globaal Plan Jeugdzorg kreeg pleegzorg voor het eerst een plaats, maar die aandacht was nog heel versnipperd. Met de aandacht in dit plan en de zes acties daaraan verbonden, heeft pleegzorg eindelijk een eigen plaats veroverd in het interesseveld van de Vlaamse overheid.

Pleegzorg is een behoorlijk grote sector en heel wat maatregelen in het kader van de bijzondere jeugdzorg hebben een directe band. Het is een interessante hulpverleningsvorm omdat pleegzorg stoelt op het maatschappelijke engagement van vrijwillige pleeggezinnen. Bovendien vormt het een betaalbare combinatie met de professioneel uitgebouwde diensten voor pleegzorg. Ten slotte zijn begrippen zoals 'inclusief' en 'zorg op maat' ingebakken in de sector van de pleegzorg. We zijn uitermate tevreden met de plaats die pleegzorg toebedeeld krijgt in het plan.

5.2. De zes acties

De zes acties wil ik overlopen zonder er al te technisch op in te gaan. Actie 15 behelst pleegzorg als overweging in geval van gezinsvervangende opvang voor kinderen jonger dan zes jaar. Internationale wetenschappelijke literatuur stelt dat als jonge kinderen zich niet kunnen hechten aan een beperkt aantal vertrouwde opvoedingsfiguren, zij daarvan voor de rest van hun leven schade ondervinden op diverse vlakken, zowel emotioneel als intellectueel. We waarderen die stap naar de gezinscontext ten zeerste. Zo krijgen kinderen uit probleemsituaties alsnog de notie mee dat een warm gezin een veilig nest is, mensen kansen biedt en ze vaardig maakt. Ze worden er sterker om hun verdere leven aan te kunnen.

Actie 16 wil pleegouders in Vlaanderen een stem geven. Pleegzorg Vlaanderen kan niet genoeg benadrukken dat voldoende pleegouders essentieel zijn. De stappen die de verschillende overheden de voorbije jaren al hebben gezet om pleegouderschap te bevorderen, stemmen me tevreden. Zo is op federaal niveau het pleegzorgverlof ingevoerd, zij het op beperkte schaal en punctueel, om ervoor te zorgen dat pleegouders noodzakelijke opdrachten in het kader van de pleegzorg kunnen uitvoeren zonder loonverlies. Er wordt ook gewerkt aan een burgerrechtelijk statuut voor pleegouders.

Op het Vlaamse niveau is de hogere onkostenvergoeding (gemiddeld 50 euro extra) voor pleegouders voor bijzondere jeugdbijstand een stap in de goede richting. Er zijn echter nog andere mogelijkheden. Zo denken we aan maatregelen waardoor jonge gezinnen zonder al te veel loonverlies aan pleegzorg kunnen doen. Dat kan bijvoorbeeld door tijdskrediet met een beperkte looncompensatie. We staan er ook op dat voor elke pleegzorgsituatie in een onkostenvergoeding wordt voorzien. Er zijn in dat verband hier en daar twijfels. Dat lijkt heel gevaarlijk want het kind van iemand anders in je gezin opnemen en opvoeden, veroorzaakt altijd extra kosten. Zeker bij pleegzorg in netwerksituaties, waar de pleeggezinnen – de grootouders bijvoorbeeld – het vaak niet breed hebben, is die vergoeding essentieel.

Het verheugt ons ook dat de Vlaamse overheid bereid blijkt de organisatie van pleegouders verder uit te bouwen, want dat is nodig. Elke ondersteuning is welkom. Het rapport over de positie van pleegouders zit in de eindfase. We zijn blij met alle inspanningen die pleegouders een heldere en krachtige stem geven.

Op 20 maart 2009 is de eerste vergadering van de nieuwe structuur gehouden, het Pleegzorgpunt. Daar maken niet alleen de diensten voor pleegzorg de dienst uit, maar er wordt overleg gepleegd met pleegouders en cliënten. Daar wordt structureel gezocht naar een formule om vanuit alle invalshoeken pleegzorg uit te bouwen.

Actie 17 kondigt één intersectoraal decreet Pleegzorg Vlaanderen aan. Hoewel de Vlaamse overheid het zeer goed doet op bepaalde gebieden, zijn we ook gevoelig voor de verkokering en versnippering over diverse administraties. Zo heeft pleegzorg te maken met niet minder dan vier administraties: Jongerenwelzijn, het VAPH, Kind en Gezin en het RIZIV (Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering) via de gezinsverpleging in Geel. Die situatie is allermint comfortabel om een pleegzorgbeleid te ontwikkelen. Een Pleegzorgdecreet zou daarvoor een oplossing kunnen bieden, met kansen om de differentiatie en variatie in de pleegzorg krachtiger uit te werken binnen één geheel. Als er een decreet komt, dan hopen wij dat de praktijk daarin een stem krijgt.

Actie 18 voorziet in een reorganisatie van pleegzorg. In de provincies Limburg en West-Vlaanderen werken de pleegzorgdiensten voor respectievelijk minderjarigen en minder- en meerderjarigen intussen al heel intensief samen in het kader van de werving en selectie van pleegouders en intake van kinderdossiers. De samenwerking is intersectoraal en overstijgt de administratiegrenzen. Dat de Vlaamse overheid zo geïnteresseerd blijkt in het proces van samenwerking, verheugt ons. Dat biedt kansen om de eigenheid van pleegzorg te versterken en die in samenhang binnen elke provincie verder uit te werken. De specifieke doelgroepenbenadering in de sectoren kan zo duidelijker vorm krijgen. Moeten al die diensten dan op provinciaal niveau in één grote fusie samengebracht worden, vraagt het werkveld zich af. Wij denken veel eerder aan associaties. Het intensief samenwerken zelf vormt geen enkel probleem, want dat maakt het voor verwijzers, doorverwijzers, cliënten, pleegouders en geïnteresseerden veel gemakkelijker en duidelijker om op één niveau een aanspreekpunt te vinden.

Het begrip integrale jeugdhulp past volkomen in het kader van wat pleegzorg als pionier van de integrale aanpak doet. Met de vrijwillige inzet en de praktijk van elke dag raken wij vaak veel verder dan wat processen in kantoren bereiken.

Actie 19 gaat over versterking en differentiatie van het pleegzorgaanbod. In tegenstelling tot wat wordt gedacht is er een grote verscheidenheid van pleegzorg en niet alleen de langdurige vorm: korte duur, lange duur, crisisopvang, steungezinnen, kinderen, volwassenen, de intersectorale verschillen enzovoort. Pleegzorg heeft behoefte aan een uitklaring van al die verschillende modules, en daarin kan Pleegzorgpunt een oplossing bieden.

Actie 20 is een trainingsactie voor pleegouders. Niet alle pleegouders kunnen de situatie waarmee ze geconfronteerd worden, ook volhouden. Het is ook niet zo vanzelfsprekend. Training en vorming zijn een positieve aanpak.

Wij waarderen alle zes de acties ten zeerste en zijn ten volle bereid eraan mee te werken.

5.3. *Wat kan de Vlaamse overheid nog meer doen voor pleegzorg?*

We kijken verder dan Perspectief! Voor de volgende jaren verwachten we vier zaken: een nog duidelijker keuze voor pleegzorg vanwege de overheid, zoals in andere landen het geval is. Ook recurrente middelen en een heldere erkenningsregeling voor gezinsondersteunende pleegzorg in Kind en Gezin zijn essentieel. Dat is na 20 jaar experimenteren bij vier diensten nog steeds niet het geval. De diensten hebben voor 2009 nog geen subsidies ontvangen. Ze prefinancieren zolang dat kan, maar zullen allicht binnenkort aan de deur van de Vlaamse overheid komen kloppen. Waar zit hem eigenlijk die politieke knoop die een gewone erkenningsregeling voor die diensten in de weg staat?

Er zijn voorlopig voldoende middelen, 250.000 euro, voor een bekendmakingscampagne, maar elke marketingspecialist zal verklaren dat dergelijke acties herhaling vergen om de twee tot drie jaar. Ook in dat verband zijn recurrente middelen nodig.

Ook ondersteuning van het Pleegzorgpunt is belangrijk, want dat wordt een krachtige gesprekspartner voor de Vlaamse overheid.

We waarderen de aandacht die pleegzorg krijgt in Perspectief! Pleegzorg is een waardevolle hulpverleningsvorm. We hopen dat we op dezelfde weg verder kunnen.

6. Uiteenzetting door dr. Johan Marchand, vertrouwensarts, pediater en diensthoofd Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Brussel

6.1. Kindermishandeling

Ook ik spreek vanuit het hart. De emotionele manier waarop de sprekers dit thema aanbrengen heeft vooral met engagement te maken voor het werk dat ze verrichten en de cliënten. Dat wordt soms verge-

Kindermishandeling is geen klein fenomeen, maar veeleer een epidemie als we het jaarlijkse aantal nieuwe gevallen in acht nemen. Ondanks alle initiatieven die ter zake worden genomen, blijft het een zeer kleine sector die wordt opgeslorpt door het grote geheel van het Globaal Plan Jeugdzorg of de bijzondere jeugdzorg. Als kindermishandeling niet wordt aangepakt, lopen kinderen levenslange emotionele, psychische en medische schade op, die vaststelbaar is en na verloop van tijd onomkeerbaar. Er is bestudeerd en berekend wat dat impliceert inzake gezondheidszorg en kosten. Risicofactoren gaan van een hoger gezondheidsrisico, meer ziekte, meer nood aan psychologische hulp, over levenslang psychiatrische steun tot drugsmisbruik en promiscuïteit. Elk nieuw geval van kindermishandeling zou volgens Amerikaanse berekeningen de maatschappij ongeveer 60.000 dollar kosten. Dat zou ertoe kunnen leiden dat ministers stellen dat de investering daarin te veel kost, maar het gaat er precies om in preventie te investeren om die kosten uit te sparen. De aanpak van getraumatiseerde mensen kost jaarlijks meer aan verzorging dan alle kankerpatiënten samen.

In zijn extreme vorm leidt kindermishandeling tot ongeveer twee tot drie kinderen per 100.000 die het niet halen per jaar. Kindermishandeling is een serieus probleem. Het is ook een maatschappelijk probleem dat niet moet opgelost worden wanneer het zich stelt. In het geval van kindermishandeling en inzake jongerenwelzijn is anticiperen de boodschap. Ondanks het feit dat alle ministers initiatieven hebben genomen, is er nooit een echt noodzakelijke maatschappelijke discussie gevoerd. Naast Welzijn zijn ook andere – ook federale – ministeries en departementen betrokken partij, maar dat overschrijdende aspect is evenmin aangepakt.

Het is van belang te weten welk gewicht deze problematiek toebedeeld krijgt ten opzichte van de rest van de welzijnssector. Daarin moeten de ernst van het probleem en de mogelijke gevolgen in acht worden genomen. Kinderen hebben ondanks vele positieve

pogingen in onze maatschappij nog steeds weinig stem. Kindermishandeling wordt doorgaans opgeslokt in het algemene kader van de Globale Jeugdzorg waarin zeer goede principes gehanteerd worden, maar dan voor kinderen uit gezinnen die om hulp vragen bij opvoedingsproblemen. In ons kader zijn de principes vaak strijdig met de belangen van het kind, omdat het gaat om gezinnen die juist geen hulp vragen. Wij moeten vaak discussies aangaan op het scherp van de snee omdat we uitgaan van het belang van en spreken voor het kind en dat strookt niet altijd met wat de ouders aanvaarden.

6.2. Vertrouwenscentra Kindermishandeling

De vertrouwenscentra hebben intussen meer dan 25 jaar ervaring en onderbouwde deskundigheid inzake de aanpak. De onderbouw kan beter, daarvan zijn we ons terdege bewust. Ook de term deskundige of expert is niet vanzelfsprekend, maar de ervaring die wij hebben met kindermishandeling is in elk geval ruimer dan die van de meeste mensen.

De partners in de gezondheidszorg willen ongetwijfeld met dezelfde gedrevenheid werken, maar ik ben toch blij dat in de tekst vermeld is dat het in de analyse zelfs niet meer gaat over vraaggestuurde hulpverlening, maar over aanbodgestuurde hulpverlening. Samen met de meeste van mijn collega's in de centra wil ik de hulp verstrekken die kinderen nodig hebben en niet andersom. De discussie moet daarover gaan: een kind de hulp geven die het nodig heeft en niet wat nog overblijft. Uit overlevingsdrang buigen hulpverleners misschien wel onder die druk, maar wij weigeren dat te doen.

We bekleden een unieke positie, als schakel tussen vrijwilligheid en gedwongen hulp. We zijn vaak de laatsten die nog proberen mensen aan te spreken. We zijn tevens een van de weinige diensten die zelf mensen aanspreken. Doorgaans gaan mensen zelf hulp zoeken. Onze positie zal ongetwijfeld voor overlapping zorgen met andere sectoren en dat maakt het precies zo moeilijk om te determineren waar we ons precies bevinden in dat hulpverleningsveld. We zijn vastberaden onze positie en werkwijze te handhaven, om mensen zelf te blijven uitnodigen om over hun kinderen te praten. Dat willen we professionaliseren en beter onderbouwen. We zijn bezig het actieplan dat onder voormalig minister Vervotte is opgestart te vervolmaken. Ons engagement gaat heel ver, ten aanzien van de sector, maar voornamelijk van onze cliënten. We willen onze positie, onze deskundigheid daarom vasthouden.

Perspectief! omvat heel wat dingen die me als muziek in de oren klinken. Het gaat echter pas op zo'n engagement aan te gaan als het engagement vanwege het beleid even groot is. Die intentie is ingeschreven in het plan, maar het blijft wachten op de realisatie. Voor ons gaat het in elk geval allemaal veel te traag.

Er is een vrij grote kloof tussen vrijwillige vraag om hulpverlening en de aanklampende hulpverlening zoals wij onszelf noemen, en er ontstaan dikwijls heel bittere discussies omdat de aanbodgestuurde hulpverlening tegen onze werkwijze indruist, zij het buiten de wil om van de hulpverleners in de bijzondere jeugdzorg en andere diensten. Wij zijn goed onderlegd in risicotaxatie en veiligheidsaspecten, maar moeten toch vaststellen dat er vaak geen gevolg aan kan vastgeknoopt worden. Iemand die over misbruik komt praten, wil dat niet zelden alleen als daarna ook een zekere veiligheid gegarandeerd kan worden. Als dat niet kan, dan gaat het niet op om nog met die ouders te praten.

6.3. *Beleidsvragen*

Een belangrijk knelpunt voor ons is de wetgeving. De privacywetgeving en het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp zorgen ervoor dat we tijd moeten investeren in discussies over al dan niet handelen. Zo voerden we vandaag een uur discussie over een zeventienjarige die al vanalles heeft meegemaakt en nu kan intrekken bij de ouders van haar vriendje. Ze wil dat echter doen zonder dat met de ouders wordt gepraat. Er zijn momenteel geen argumenten voorhanden om de wet te omzeilen en te stellen dat we absoluut met de ouders moeten praten. Dat stelt ons voor ethische en deontologische problemen. Als iemand iets meldt over mishandeling, dan lijkt het normaal dat we eens met het CLB of met de huisarts contact opnemen. Strikt gezien is dat dus illegaal. We staan dan buiten de wet en dat wil niemand.

Heel het discussiepunt over maatschappelijke noodzaak vraagt ons inziens om een snelle doorbraak en duidelijkheid, liefst in samenspraak met onze partners, de Comit es voor Bijzondere Jeugdzorg en eventueel met de mensen van het parket en de jeugdrechtbank. We willen er vooral een rol in spelen omdat we menen de knowhow in huis te hebben om de mogelijkheden van vrijwilligheid in te schatten. Collega's signaleren ook dat er meer vragen komen, bijvoorbeeld naar vorming en opleiding, en ook vanuit de residentiële sector. Dat toont aan dat die deskundigheid daar wordt gezocht waar ze zit. Het is belangrijk dat men ons blijft ondersteunen in het opnemen van die taak.

De vertrouwenscentra zijn ook voorstander van actiepunten die de preventieve werking verstevigen. Sensibiliseren en preventieve acties opzetten, betekent echter meestal ook meer werk voor de sector. Op die 'workload' moet men anticiperen.

Met het oog op het versterken van de diagnostische aspecten, lijkt het moeilijk om een discussie te voeren over wat nu precies goede diagnostiek is en wat niet. Binnen de globale jeugdzorg zijn er hoe dan ook tekortkomingen in het kader van onze sector, en zelfs gebrek aan knowhow en competentie, aan kennis over bijvoorbeeld hechting of wanneer iets echt gevaarlijk wordt voor een kind. Zelf ben ik groot voorstander van degelijk onderbouwd onderzoek van wat we doen. De vertrouwenscentra zijn nooit geëvalueerd. We kunnen er alleen prat op gaan dat we bij de aangemelde kinderen nooit echt catastrofale gevallen hebben gehad toen wij ze in begeleiding kregen.

De vertrouwenscentra zijn binnen Welzijn ook een van de sectoren die op een aantal zaken geen beroep kunnen doen waar andere dat wel kunnen, zoals het VIPA (Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden).

6.4. *Ten slotte*

Er is ook duidelijkheid nodig over de positie van de vertrouwenscentra ten opzichte van de rest van de jeugdzorg, dit om discussies te vermijden die nu ontstaan als mensen een andere richting uit gaan waardoor gevaar ontstaat voor kinderen. Ze kiezen dan voor een andere weg, niet omdat ze niet willen doen wat nodig is voor het kind, maar omdat ze geen andere mogelijkheden voorhanden hebben. Wij vragen om een blijvend en welzijnsoverstijgend engagement ter zake. Het maatschappelijke debat daarover moet dringend worden gevoerd.

Ik zit hier als vertegenwoordiger van de vertrouwenscentra en als deskundige. Als we met evenveel kracht wijzen op tekortkomingen, wordt er dan weer meewarig gedaan over onze expertise en de noodzaak van wat we vragen.

Recht op hulp staat in de integrale jeugdzorg ingeschreven, maar toch schrok ik van het vervolg: er wordt een reeks voorwaarden aan gekoppeld zoals het beschikbaar zijn van hulp. Daar komen problemen van. Er moet dus sprake zijn van onvoorwaardelijk recht op hulp, zeker voor jongeren die met geweld te maken krijgen. Dat is een emotionele oproep. Ik kan zonder probleem een twintigtal dossiers opsommen waarbij voor kinderen in gevaarlijke omstan-

digheden, gekozen is voor hulp waarbij absoluut geen garantie kon gelden dat het goed zou gaan en waarvan ik hoopte dat ze de krant niet zouden halen. Nog onlangs had ik een geval van een kindje van 25 dagen oud met vier ribfracturen, een enkelfractuur, een scheenbeenfractuur. Een heel duidelijk geval van kindermishandeling. Dit kind verblijft thuis met crisisbegeleiding. Het kan niet vertellen wat er gebeurt en niemand heeft bekend dat er iets gebeurd is, maar als expert kan ik stellen dat het om mishandeling gaat. Het kind is niet veilig thuis, aangezien het zeer waarschijnlijk daar zijn verwondingen heeft opgelopen. Ook de jeugdrechter zit er heel erg mee verveeld, want ook zij moet bepaalde regels en wetgeving volgen. Zo zijn er kinderen die niets kunnen zeggen en een groep van kinderen, iets ouder, die het met wat geluk al eens op school vertellen. Die heel jonge groep vraagt nog om een heel leerproces, want daarin vallen vaak de dodelijke slachtoffertjes.

7. Uiteenzetting door de heer Ludo Serrien, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

De gesprekken op de ViA-conferentie (Vlaanderen in Actie) over armoede en de discussie met de sector over gezinnen en jongeren met wie men omgaat, hebben me ervan overtuigd dat het heel vaak over dezelfde mensen gaat. De weging van dit plan is positief en het is een goede aanzet om breder te kijken, maar het uitgangspunt blijft dat van één sector, namelijk dat van de Bijzondere Jeugdbijstand. Er wordt wel een aantal lijnen en acties afgeleid naar het preventieve voorveld.

Ik analyseer het plan door die bril en weeg af hoe sterk de preventieve slagkracht ervan is. Wat meteen opvalt, is dat er vragen worden gesteld bij de reeds gedane investeringen. Hoe meer investeringen in Bijzondere Jeugdbijstand, hoe groter de instroom wordt. Werkwijze, prioriteiten en evenwichten worden onder de loep gelegd als vertrekpunt, en een aantal acties wordt opgezet om doelbewust de instroom te verminderen.

Wordt de vraag wel voldoende geanalyseerd? Er zijn cijfers, maar pertinent wetenschappelijk onderzoek om dat te onderbouwen, ontbreekt. De eigenlijke oorzaken van de grote instroom in de Bijzondere Jeugdbijstand zijn echter nog niet duidelijk. Ze moeten in de komende vijf jaar voortdurend geanalyseerd worden tijdens de uitvoering van het plan.

De demografische evolutie kan niet als schuldige worden aangewezen, maar er is zeker een link met bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen. Meer

kinderen leven in gezinnen die in armoede leven. De kloof tussen arm en rijk is alleen maar groter geworden, wat ook ViA heeft uitgewezen. Professor Peter Adriaenssens noemde het bij zijn confronterende uiteenzetting bij het Jaarboek Armoede een schande voor een Westers land vandaag.

De Franstalige kinderrechtencommissaris, de heer Bernard Devos, voert een enigszins ander discours over preventie. Vlaanderen voert een dominant discours over opvoeding, terwijl Wallonië onder zijn impuls het heeft over de samenhang tussen armoede en jeugdhulpverlening. Dat betekent niet dat ik het decreet van 13 juli 2007 houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning niet steun.

Een ander maatschappelijk fenomeen dat wij in de frontlinie van het welzijnswerk opmerken, is dat jaarlijks ongeveer 100.000 hulpvragen van matig tot zeer kwetsbare groepen in de samenleving afkomstig zijn. De middenklasse of de hogere echelons komen niet bij ons. Dat wijzen de cijfers wel uit. Dat onderbouwt meteen ook de conclusie dat het vaak over dezelfde mensen gaat.

De eerste lijn van het welzijnswerk ziet een toenemend aantal echtscheidingen, van uitzichtloze conflictsituaties tot vechtscheidingen: in beide gevallen zijn alleen de kinderen het slachtoffer. Er is een toename van het aantal alleenstaande ouders, en een steeds grotere uitval in het onderwijs. Het platform van de decenniumdoelstellingen over armoede gaat met een jaarlijkse barometer na hoe de evolutie van de armoede verloopt. Er lijkt een stagnatie te zijn, maar toch blijft de uitval in het onderwijs groeien. Dat is een belangrijke factor in het kader van de sociale uitsluiting wat op zijn beurt tot problemen leidt en kan uitmonden bij de Bijzondere Jeugdbijstand.

Een aantal problemen is gemakkelijker bespreekbaar geworden. Dat is positief. Zo is het algemeen welzijnswerk het voorbije jaar zeer actief geweest inzake intrafamiliaal geweld. Alle vormen daarvan – kindermishandeling, ouder- en ouderenmishandeling of partnergeweld – zijn minder taboe en daardoor is er een grotere instroom in de eerste lijn. We ervaren bovendien dat er doorgaans een grote samenhang is van al die vormen van geweldpleging wat het wenselijk en nodig maakt om ze ook geïntegreerd te beschouwen qua gevolgen.

De toegenomen instroom van de voorbije jaren is zeker ook mee een gevolg van meer gerechtelijke maatregelen in het kader van problematische opvoedingssituaties. Dat wijzen de cijfers uit. Een dialoog met de jeugdrechters is daarom aangewezen, net als

een verklarende analyse om na te gaan of die maatschappelijke slingerbeweging naar meer interventie alleen toegenomen is, of dat door een foute attitude en wegens een gebrek aan middelen de drang bestaat om veel sneller probleemsituaties naar de Bijzondere Jeugdbijstand of gespecialiseerde hulpverlening door te schuiven.

Naast een grondige analyse van maatschappelijke factoren, is ook een onderzoek naar organisatiefactoren van de zorg nodig. Een belangrijk punt in de toekomstige structurering van de integrale jeugdhulp, is dat de organisatie van de zorg en de verantwoordelijkheid voor het omgaan met maatschappelijk noodzakelijke hulpverlening en verontrustende situaties gedeeld moet worden met alle sectoren. Het mag geen exclusieve verantwoordelijkheid van de integrale jeugdhulp meer worden. Perspectief! kijkt in die zin te weinig naar de toekomst en houdt geen rekening met die hervorming. De toegangspoort en het bureau voor maatschappelijke noodzaak worden een feit binnen een intersectoraal kader. Welke randvoorwaarden zijn er nodig om op die eerste lijn op een gepaste manier in te spelen op verontrustende situaties en wat kan verhinderen dat vanuit de eerste lijn dossiers minder snel worden doorspeeld naar onder meer het Comité voor de Bijzondere Jeugdbijstand?

Ook in het kader van de organisatie van de zorg is het essentieel om minder categoriaal en meer sectoraal te denken. Problemen van kinderen zijn vaak rechtstreeks gekoppeld aan die van ouders of van volwassenen. Heel wat ouders kampen met psychische problemen, met relatieproblemen of met geweldtoestanden. Een integrale aanpak vergt dus ook een correcte inschatting van volwassenenproblemen en de verhoudingen, in plaats van categoriaal de hulpverlening alleen op jeugdhulp te richten. De volwassenenhulpverlening dient mee ingeschakeld te worden. Ik breek een lans om op die manier ook de reproductie van armoede en in aanraking komen met instanties van jeugdzorg te doorbreken vanaf de periode van jongvolwassenheid. Op die leeftijd hebben heel wat jongeren immers zelf al kinderen en worden de moeilijkheden mee doorgegeven naar de volgende generatie.

Perspectief! omvat ook een aantal maatregelen ter ondersteuning van het preventieve voorveld. In vergelijking met het Globaal Plan ligt de verhouding tussen de investeringen daarin en in de capaciteitsuitbreiding van de Bijzondere Jeugdbijstand heel anders. Het preventieve voorveld kreeg een derde van de investeringen toebedeeld, wat we uiteraard toejuichen. Of het een echte inhaalbeweging wordt, valt af te wachten. Ook de noodzakelijke uitbreiding van de

capaciteit binnen de Bijzondere Jeugdbijstand moet recht gedaan worden. Het perspectief loopt echter over een periode van vijf jaar en het is alles bij elkaar wel een grote vooruitgang.

Qua concrete maatregelen krijgen de opvoedingswinkels inzake opvoedingsondersteuning een scharnierfunctie, zij het met een terechte en duidelijke link naar inloopcentra van Kind en Gezin, die meer dan de eerste de kwetsbare gezinnen bereiken. Dat is een goede zaak. Ook positief is het feit dat de opvoedingswinkels niet verder geïnstitutionaliseerd worden als een nieuwe en kleinschalige aparte voorziening. Dat brengt immers ook een aantal beperkingen mee. Het is goed dat dit netwerk verder wordt uitgebouwd en dat vanuit het algemeen welzijnswerk verder mee kan worden gewerkt aan de pedagogische adviesfunctie.

De versterking van de rechtstreeks toegankelijke netwerken is een positieve actie. Dat is een belangrijke investering in een laagdrempelig model van hulpverlening, zoals de Jongerenadviescentra. Jongeren van 12 tot 18 jaar en jongvolwassenen kunnen er autonoom met hun hulpvraag terecht. Niet alleen onze sector, maar ook andere partners binnen de integrale jeugdhulp hebben gepleit voor een dergelijke ondersteuning.

Het was enigszins ontgoochelend dat de gezinsondersteunende werking van de CAW's (Centra voor Algemeen Welzijnswerk) niet dezelfde appreciatie heeft gekregen. De werking daarvan heeft immers een aanzienlijk effect op de kinderen. Tegelijk lijkt het ook logisch zwaar in te zetten op de CKG's om gezinsondersteunend te kunnen ingrijpen voor kinderen op zo jong mogelijke leeftijd. Toch is er nog heel wat werk aan de winkel om de hulpverlening van CAW's en CKG's op elkaar af te stemmen. De laagdrempeligheid moet voor gezinnen met opvoedingsproblemen of in complexe probleemsituaties verbeterd worden.

De maatregel met betrekking tot de link met het onderwijs, kunnen we volgen in het geval van timeout en uitbreiding, maar de investering vanuit Welzijn in de CLB's begrijpen we niet goed. Er heerst in elk geval veel verwarring over. Soms stellen we wel vragen bij de hoge verwachtingen die worden gekoesterd over de brugfunctie van CLB's tussen onderwijs en welzijn. Er is een taak voor hen weggelegd, maar als het om vroegtijdig ingrijpen bij probleemontwikkeling gaat, zou volgens ons het laagdrempelig aanbod van het eerstelijns welzijnswerk in de scholen aanwezig moeten zijn.

Het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk heeft in voorbereiding op het plan heel wat voorstellen gelanceerd, die telkens getoetst zijn aan hun capaciteit om de druk op de Bijzondere Jeugdbijstand te ontlasten. Ze kunnen niet allemaal overgenomen worden, maar allicht zijn er toch nog die interessant zijn om op te nemen bij de uitvoering van Perspectief!

Er is een sterk beleidssignaal gegeven over de precaire situatie van jongeren bij de overgang naar 18 jaar. We worden er dagelijks mee geconfronteerd in alle geledingen van het welzijnswerk. Een groep jongeren in die categorie mist elke aansluiting met de hulpverlening op dat moment. Het perspectiefplan koppelt in het kader van het BZW sterk de inbreng van het algemeen welzijnswerk en de Bijzondere Jeugdbijstand. Dat is positief. We gaan rond de tafel zitten om de uitdaging aan te gaan, trajecten uit te zetten voor BZW die geen breuklijnen impliceren en de continuïteit garanderen. Jammer is wel dat het een budgetneutrale operatie wordt. Voor de aanpak van jongvolwassenen is nog iets meer nodig om te zorgen dat jongeren boven 18 jaar, die inderdaad niet binnen het kader van Perspectief! vallen, niet uit de boot vallen. Het beleidssignaal daaromtrent heb ik vanuit die overwegingen ook als bijlage opgenomen in mijn tekst.

Ten slotte is er nog de specifieke groep van jongeren die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen. Die groep komt niet eens voor op de lijst van specifieke problematieken in het plan. We gaan ervan uit dat het om een vergetelheid gaat, want er zijn wel diepgaande discussies over gevoerd. Er is in elk geval aandacht voor nodig. Mensen die daarmee bezig zijn, hebben opgemerkt dat jeugddelinquentie vaak ook interfereert met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Wij pleiten ervoor dit niet te criminaliseren en het buiten de sfeer van MOF-maatregelen, rechtbanken en alternatieve gerechtelijke sancties te houden. We zien meer heil in een specifiek begeleidingsaanbod. De expertise is daartoe binnen het algemeen welzijnswerk al aanwezig vanuit onze hulpverlening aan seksueel delinquenten. Ik verwijs ter zake ook naar de brief die we reeds hebben gestuurd en hoop dat het plan in die zin nog wordt aangepast.

8. Vragen van de leden

De heer Tom Dehaene: Pleegzorg vormt terecht een onderdeel van het plan. Een pleegmoeder vertelde me dat ze met problemen van haar ondertussen volwassen pleegkinderen geconfronteerd wordt. Ze mist een vorm van nazorg. Komt dat meer voor bij pleegouders?

Mevrouw Vera Van der Borgh: Ik steun de vraag naar recurrente middelen voor de bekendmaking van pleegzorg.

In gevallen van mishandeling van heel jonge kinderen of baby's is er een hiaat in de wetgeving, waarbij geen enkele instantie verantwoordelijk is voor het nemen van een kordate beslissing. Ik hoop dat de volgende minister samen met de federale overheid snel een oplossing vindt.

Mevrouw Else De Wachter: Elk kind heeft het fundamentele recht op hulp, dat moet het uitgangspunt vormen bij de uitvoering van het plan.

Hoe kan het provinciale aanspreekpunt voor cliënten en doorverwijzers voor pleegzorg er uitzien? Hoe kan Vlaanderen zoals de buurlanden, duidelijker kiezen voor pleegzorg?

De heer Bart Caron: Hoe kan het beleid de integrale aanpak van meervoudige problemen op een adequate wijze organiseren? De verkokering van de hulpverlening, niet enkel in de welzijnssector trouwens, bemoeilijkt een en ander.

Natuurlijke ouders schijnen een grote weerstand te vertonen tegen de prioritaire keuze voor pleegzorg als hulpverleningsvorm. Geen enkele ouder wil graag een concurrent. Hoe kan daar best mee omgesprongen worden? Hoe staat het met het statuut van de pleegouder, gedeeltelijk een federale materie? Hoe kan Vlaanderen hun positie verstevigen?

Hoe verloopt de samenwerking met het Kinderrechtencommissariaat bij melding van kindermishandeling?

Mevrouw Chris Degheldere: Nazorg bij pleegzorg is inderdaad een probleem. De ondersteuning stopt immers, administratief gezien, op het moment dat de plaatsing stopt. De welzijnszorg kent daarenboven een duidelijke breuk tussen jeugdhulp en hulp aan volwassenen. Volwassen pleegkinderen blijven hun verleden meeslepen. Het is aan de overheid om samen met de sector na te gaan op welke manier er meer nazorg kan worden geboden. De sector tracht nu al met veel goede wil zo goed mogelijk te helpen.

De breuk tussen jeugdhulp en volwassenenhulp is een algemeen probleem. Om de kinderen te helpen, is het nodig hun ouders te helpen. Ook cliënten van de jeugdhulp die volwassen worden, hebben vaak nog bijstand nodig. Momenteel ligt dat moeilijk.

Het is goed dat er nu per provincie een structuur komt voor de rekrutering van kandidaat-pleegouders. Zo wordt eenvormige publiciteit mogelijk. Er zijn echter recurrente middelen nodig om de bekendmakingcampagne voort te zetten.

In Limburg en West-Vlaanderen kunnen kandidaat-pleegouders zich melden op één plaats, waarna ze dezelfde procedure volgen. Die procedure is gemaakt door alle diensten van het samenwerkingsverband. Er is ook een beroepsprocedure. Ook de doorverwijzers hebben een aanspreekpunt. In sommige provincies zijn de provinciale aanspreekpunten al geconcretiseerd. Voor begeleiding en nazorg worden de eerste stappen gezet, maar de provinciale samenwerking is al vrij concreet.

Mevrouw Else De Wachter: De sociale en demografische realiteit sluit niet altijd aan bij de provinciegrenzen.

Mevrouw Chris Degheldere: De drie provincies die nog geen samenwerkingsverband hebben, ondervinden dat probleem en zoeken er oplossingen voor.

Jongerenwelzijn financiert een onderzoek naar de toestand van pleegzorg in Groot-Brittannië, Nederland en Zweden. Als kinderen niet meer thuis kunnen blijven, wordt er in eerste instantie in het netwerk van het kind nagegaan of een gezin voor het kind kan zorgen. In Groot-Brittannië verblijft 60 percent van de minderjarigen dat niet in het eigen gezin kan wonen, in een pleeggezin. Dat is duidelijk meer dan in Vlaanderen. Er is dus nog een potentieel. Dat betekent niet dat pleegzorg in alle omstandigheden de beste oplossing is. Wel moet systematisch afgewogen worden of een pleeggezin niet de oplossing is. Het grote voordeel van een pleeggezin is dat het kind kan profiteren van het netwerk van het pleeggezin. Op die mensen kan het kind ook een beroep blijven doen als het volwassen geworden is.

Mevrouw Else De Wachter: Meer pleegzorg is moeilijk gezien het tekort aan pleeggezinnen.

Mevrouw Chris Degheldere: Als we meer pleeggezinnen willen, zijn een systematische en regelmatige bekendmaking nodig naast betere voorwaarden voor de gezinnen. Ik denk dan aan het statuut, het pleegzorgverlof, maar ook de onkostenvergoeding en de positie daarvan. Vlaanderen kent enkel vrijwillige pleegzorg. Frankrijk kent ook bezoldigde pleegzorg. Zweden kent bezoldigde pleegzorg als er een grotere deskundigheid van de pleegouders verwacht wordt. Er zijn dus ook tussenformules mogelijk.

Het is niet gemakkelijk om je kinderen af te staan en daarbij de impliciete boodschap te krijgen dat de pleegouders het waarschijnlijk beter doen. Er zijn projecten in de maak die daar aandacht aan besteden. Zo is er een samenwerkingsproject tussen een CKG in Limburg en pleegzorg om ouders te leren omgaan met hun gevoelens. Tot voor 20 jaar verdwenen de ouders bij pleegzorg uit het beeld. Nu komt men daarop terug omdat de band ouders-pleegkind onverbreekbaar is. Ouders respecteren, hun een plaats geven en met hen over die gevoelens praten, zijn belangrijke factoren. De omkadering is dan wel verbeterd, maar blijft allicht onvoldoende.

De federale staatssecretaris voor Gezinsbeleid, de heer Melchior Wathélet werkt blijkbaar aan een ministatuut voor pleegouders met hoorrecht en contactrecht. De relatie ouders-pleegouders is complex. Ik ben blij dat er in Vlaanderen onderzoek loopt over de juridische en sociaalrechtelijke positie van pleegouders.

De heer Ludo Serrien: Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp biedt een goede basis om de verkokering tegen te gaan. De uitvoering verloopt echter moeizaam. Er dreigen vervreemding en bureaucratisering. Geen enkele partij claimt het eigenaarschap van de integrale jeugdhulp. Dat heeft met veel zaken te maken, onder meer dat de Vlaamse overheid zelf verkokerd is. Het intersectorale project heeft nog te weinig een gedeeld eigenaarschap. Voor de integrale jeugdhulp moet er een tandje worden bijgestoken. Ik weet niet of daarvoor een decreetswijziging nodig is. Er is gekozen voor een intersectoraal model maar de middelen en de aansturing per sector zijn behouden. Misschien moet een en ander toch verder doorgetrokken worden.

Misschien is het beter dat het Vlaams Parlement een actieprogramma opstelt, bijvoorbeeld over gezinsgeweld, vooraleer het te verdelen over de verschillende sectoren. Er zijn mogelijkheden om de verdeling en besteding van budgetten in intersectoraal verband te bekijken. Dat is niet geregeld in het huidige decreet betreffende de integrale jeugdhulp.

De bottom-upbeweging is daarbij de kritische succesfactor. Als het werkveld het mandaat krijgt zichzelf te organiseren, volgen vaak moeizame onderhandelingen. Maar de resultaten daarvan worden dan algemeen gesteund. Dergelijke experimenten moeten veel meer mogelijk zijn in de integrale jeugdhulp. Crisisbegeleiding is een van de weinige, min of meer succesvolle projecten van intersectorale werking en gedeelde verantwoordelijkheid. De integrale jeugd-

hulp werkt ook te weinig samen met het lokale niveau en het jeugdwerk. De institutionele en bestuurskundige afbakeningen vormen daarbij de hinderpalen.

Mevrouw Sonja Claes: Gezinnen met problemen worden vaak door verschillende diensten geholpen. De hulpverlening moet ook de hand in eigen boezem steken. De gezondheidszorg is de meeste nabije hulpverlener en het aanspreekpunt van het gezin, de andere hulpverleners richten zich tot die persoon. Meer nog dan de structuren moeten de hulpverleners zelf, zeker in de erg kwetsbare gezinnen, veel beter samenwerken.

Mevrouw Anne Marie Hoebeke: Is het niet mogelijk het jeugd-, school-, drug- en ander beleid zonaal te organiseren zoals de politieraden? Zo kunnen de middelen efficiënter worden aangewend. In bepaalde regio's werken OCMW's al samen.

De heer Ludo Serrien: Dat is perfect mogelijk, ook voor de integrale jeugdhulp zijn er regio's afgebakend, voor netwerken van alle rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp.

De heer Johan Marchand: Het is gemakkelijker arts te zijn dan hulpverlener. Spreken met mensen over mishandeling is bijvoorbeeld uiterst moeilijk. Meestal vragen ze geen hulp en daarenboven moet een hulpverlener hen moreel beoordelen. Als mensen zelf hulp vragen, is het mogelijk de morele beoordeling opzij te schuiven. Bij kindermishandeling moet de hulpverlener de ouder zeggen dat hij verantwoordelijk is voor wat er fout loopt bij het kind. Er bestaan allerhande technieken om dat beleefd en respectvol te zeggen, maar de boodschap blijft dezelfde. Ook ik pleit voor een sluitend systeem, maar hulpverleners zijn niet almachtig.

Door de werkovervloed is het niet altijd mogelijk om de nodige kwaliteit te bieden en om samen met de betrokkenen alle aspecten door te denken. Soms passen hulpverleners zich aan aan de praktische beperkingen. Dat is menselijk maar verkeerd. Anderzijds bezitten bepaalde partners onvoldoende kennis maar beslissen ze toch over ernstige gevallen, bijvoorbeeld jeugdrechtbanken of sociale diensten. De competentie kan een stuk beter, in de centra maar ook daarbuiten.

De jeugdrechtbank verwijst meer gevallen door naar de jeugdzorg. De cijfers bewijzen dat. Anderzijds is er ook een andere beweging. Terwijl voorheen plaatsing schering en inslag was, worden er nu soms kinderen, die echt tegen hun ouders moeten worden beschermd, niet geplaatst. Er wordt dan een andere maatregel

toegepast, het fameuze subsidiariteitsprincipe speelt dan, soms omdat het niet anders kan, maar soms is het gewoon de ogen sluiten en hopen dat het goed gaat.

Kinderen worden gediscrimineerd. Als een volwassene bekend dat hij zijn vrouw op drie plaatsen verbrand heeft met een hete vork, is zijn lot duidelijk. Een moeder bekende hetzelfde te doen met haar kind, maar verklaarde zich bereid zich tot het comité te wenden, dus bleef het kind onder haar hoede. Wie beschermt het kind? Het komt erop aan de begeleiding van ernstige gevallen onder de loep te nemen en na te gaan waar het fout gelopen is. Momenteel is dat onvoldoende structureel geregeld. Nochtans kunnen we daar veel uit leren. Ik ben bang dat Vlaanderen net als Engeland en Nederland binnenkort een schandaaldossier zal kennen. Dan zal de hulpverlening met de vinger gewezen worden.

Mevrouw Vera Van der Borgt: Klopt het dat het vooral misloopt bij jonge ouders met drugsproblemen?

De heer Johan Marchand: Daarover bestaan geen cijfers. De privacywetgeving verhindert dat bepaalde factoren geregistreerd worden. Dat moet dan maar voorwerp zijn van wetenschappelijk onderzoek. Die categorie neemt echter toe. De leeftijd van de ouders, drugsmisbruik, intrafamiliaal geweld en ouders die zelf mishandeld werden, zijn zeker factoren die meespelen bij ernstige gevallen van mishandeling. Bepaalde gevallen van geweld zijn zo geïncorporeerd in de maatschappij dat niemand er meer bij stilstaat. Waarom er zo veel geweld is in de maatschappij, moet worden nagegaan. Die gevallen van geweld onderwerp maken van beleid of maatschappelijke discussie betekent vijf tot tien percent van de ouders veroordelen. Blijkbaar wil men de illusie blijven koesteren.

De voorzitter: Politici hebben niet zozeer problemen met dat te erkennen, maar de moeilijkheid is hoe ermee om te gaan. Ook het onderwijs heeft de illusie van emancipatie waarbij eenieder zijn verantwoordelijkheid neemt, verlaten.

Mevrouw Anne Marie Hoebeke: Een en ander is correctioneel moeilijk te onderzoeken. Ook bij intrafamiliaal geweld wordt er soms geseponneerd om opportuniteitsredenen. Moet de parketmagistraat in dat geval een andere afweging maken?

Zijn de maatschappelijke werkers, die in opdracht van de jeugdrechters maatschappelijke onderzoeken uitvoeren, niet te jong en te onervaren en hebben ze niet te weinig tijd om degelijk werk te leveren?

De heer Johan Marchand: Over het algemeen verloopt de samenwerking met de parketten uitstekend. De wet is echter de wet en een baby kan niet getuigen. Een arts kan zeggen dat de baby toegetakeld is, maar in een correctionele procedure is de kans op veroordeling klein. Als de ouders voor elkaar zwijgen en niet bekennen, kan de parketmagistraat enkel vaststellen dat het kind mishandeld is, maar geen dader aanwijzen. De jeugdrechter heeft dan wel mogelijkheden tot bescherming. De rechters moeten zich aan de wetten en procedures houden. Die zijn op zich niet slecht, maar de maatschappij zou een baby beter moeten beschermen dan een volwassene.

Een ander aspect is dat er soms geen correctioneel onderzoek komt bij mishandeling van jonge kinderen. Dat is discriminatie. Een baby verdient dezelfde bescherming als een volwassene. Soms geeft men ook te snel op. De medische en forensische kennis is niet altijd groot genoeg om tot een conclusie te komen en dan wordt het dossier geseponneerd. Het belangrijkste is dat het met het kind goed gaat.

9. Uiteenzetting door de heer Jan Bosmans, sectorcoördinator Vlaams Welzijnsverbond

9.1. Historisch perspectief

In de twintig jaar dat de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is voor de bijzondere jeugdbijstand, is er heel wat opgebouwd. Het nieuwe plan maakt deel uit van een huis dat geleidelijk aan gestalte krijgt. Elk plan heeft mankementen. Kwaliteitszorg is een belangrijk aspect, maar het maatschappelijke debat van 1998 heeft geleid tot heel wat aanbevelingen die vandaag nog gelden. Het Globaal Plan Jeugdzorg en Perspectief! zijn daar uitingen van. Het is indrukwekkend dat het Vlaams Parlement en zeker de commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin steeds de aanzet gegeven heeft tot de uitbouw van de jeugdsector. Ook vandaag voelt de welzijnsector de kans om met de hulp van het Vlaams Parlement voort te bouwen.

9.2. Complexe problemen vergen een planmatig antwoord

Jeugdhulp is een complex maatschappelijk probleem. Hulpverlening kan nooit alles oplossen, maar een complex probleem vergt een planmatig antwoord. Een plan moet een weloverwogen geheel zijn, dat heel wat elementen in een bepaald evenwicht omvat. Het stoelt op een fundamentele en gedragen visie.

Het vergt strategische en weloverwogen keuzes. Die keuzes zijn divers. Een plan moet continuïteit verzekeren maar ook vernieuwing in het beleid brengen. Een plan moet ook budgettaire evenwichten nastreven. Een meerjarenplan voor de ruime sector van de jeugdzorg is belangrijk. Zo weet niet alleen het agentschap maar de volledige sector in welke richting het beleid wil. Perspectief! beantwoordt aan voornoemde vereisten. 'If you fail to plan, you plan to fail', geldt zeker voor de jeugdzorg.

9.3. Principes voor een goede jeugdzorg

De jeugdzorg heeft de voorbije jaren heel wat principes opgesteld, die gaan nog steeds op en zijn eigenlijk algemeen bekend, maar het is niet evident ze allemaal consequent toe te passen. De goede praktijken in de sector zijn dus niet enkel te danken aan de principes maar ook aan de inspanningen die hulpverleners en organisaties zich getroosten. Het centrale principe stond al in de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, namelijk op maat en verantwoord werken in complexe situaties. Hulp bieden aangepast aan de situatie en aan het kind, blijft de inzet van de jeugdhulpverlening.

9.4. Actueel perspectief

Het Globaal Plan Jeugdzorg heeft een enorme impuls gegeven. Alle analyses benadrukken echter de ernst, de omvang, de urgentie en de diversiteit van het probleem van de jeugdzorg. De volledige sector staat permanent onder druk. Tijd verliezen is onverantwoord, daarom heeft de sector steeds gevraagd naar een vervolgplan. Hij wil een samenhangend antwoord van de bevoegde instanties. Het geheel van een plan is vaak meer dan de som van de delen. De impuls die uitgaat van de diversiteit van beleidskeuzes en acties, levert een moeilijk te becijferen meerwaarde op.

9.5. Op maat kunnen en mogen werken

Op maat werken werd geconcretiseerd in de omschrijving van het volume van een problematisch opvoedingssituatie. Als kenmerken werden de lengte in tijd, de intensiteit van de problematiek en de maatschappelijke omvang van het probleem geselecteerd. Ondertussen werd hier het flexibel werken aan toegevoegd. Trajecten zullen meer en meer intersectoraal gerealiseerd worden. Daarbij is het belangrijk dat er reflexief en participatief kan worden gewerkt met de gezinnen, met de ouders en met de kinderen.

Perspectief! meet de methodiek, de begeleidingsduur en de doelgroep strikt af. Dat is belangrijk maar mag geen al te rigide uitgangspunt worden. Het op maat werken van professionele hulpverleners moet het uitgangspunt blijven. De jeugdzorg is erg geprofessionaliseerd. De opleidingsniveaus van de begeleiders zijn de voorbije tien jaar enorm gestegen. Uitgaan van een kwaliteitsvolle en geresponsabiliseerde professionele hulpverlening, betekent ook uitgaan van een eigen handelingsruimte voor de professional, en dit zowel op het microniveau van de individuele hulpverlener als voor de organiserende initiatiefnemer van een maatschappelijk erkend aanbod. Verantwoord omgaan met duurtijd en methodieken, in concrete afspraak met de hulpvragers, is een essentiële voorwaarde voor een participatief proces tussen hulpvrager en professional.

9.6. *Kritisch perspectief*

Ondanks de vele registraties is het nog altijd niet duidelijk wat er gedaan wordt voor welke kinderen. Er is diepteonderzoek nodig om een en ander beter te weten. Aanbieders en verwijzers moeten nu en ook later, met of zonder toegangspoort, samen verantwoordelijk zijn. Het plan stelt terecht dat de capaciteit niet volstaat, maar volgens het Vlaams Welzijnsverbond is het ook nodig het verwijzersgedrag verder te analyseren. Dat zou een en ander in een ander daglicht kunnen plaatsen.

Het Vlaams Welzijnsverbond wil toch ook wijzen op een aantal deficits die ondertussen pijnlijk zijn. Een aantal sectoren, de vertrouwenscentra, de Centra voor Integrale Gezinszorg (CIG) en de CKG's, heeft nog steeds geen toegang tot het VIPA. Bepaalde projecten moeten hun werking van dit jaar betalen met prefinanciering. Zo is de gezinsondersteunende pleegzorg nog steeds niet gereguleerd, en financiert nu zelf zijn werking. In de residentiële zorg staat het begeleidende kader zwaar onder druk. Een andere kritische bemerking bij het plan is dat randvoorwaarden en management van voorzieningen ontbreken. Het is frustrerend dat ze geen bijkomende middelen krijgen om optimaal in te spelen op de nieuwe uitdagingen en mogelijkheden.

Innovatie en creativiteit stimuleren, bottom-up werken zijn goede uitgangspunten. Een expertisecentrum is een goede evolutie. Waar wordt het echter geïmplementeerd? Wat zal zijn opdracht zijn? Hoe zal de relatie met de agentschappen en de ondersteuningstructuur zijn? Over welke expertise gaat het precies?

Het is goed dat het decreet van 17 oktober 2003 betreffende de kwaliteit van de gezondheids- en welzijnsvoorzieningen voort wordt toegepast. De nieuwe regelgeving wordt omgezet in een kwaliteitsdenken, althans in zoverre het kwaliteitsdenken gestoeld blijft op deregulering en responsabilisering van de voorzieningen. Eindelijk komt er opnieuw ruimte voor projecten. De bestaande projecten zijn vragende partij voor regularisatie of betere financiering.

Competentiemanagement behelst de zo nodige zorg voor de medewerkers. De sociale partners moeten daar zeker bij betrokken worden. Het Vlaams Welzijnsverbond is blij dat het kan uitkijken naar nieuwe medewerkers maar ook dat die toegerust zullen zijn om het werk te kunnen blijven doen. Het waarschuwt wel voor een te ambitieuze timing.

De tweede beleidskeuze is de versterking van de opvoedingsondersteuning. Dat is een belangrijke en noodzakelijke keuze. Het is goed dat er een opvoedingstelefoon komt en dat de inloopteams in het netwerk van de opvoedingswinkels verankerd worden. Uiteraard ga ik ervan uit dat ze hun zelfstandigheid blijven behouden.

Het Vlaams Welzijnsverbond is voorstander van samenwerking met en afstemming op het algemeen welzijnswerk, maar denkt dat de huidige doelgroep uit de bijzondere jeugdzorg die in aanmerking komt voor begeleid zelfstandig wonen nog meer onder druk zal komen te staan bij rechtstreeks toegankelijk begeleid zelfstandig wonen. Het ziet wel iets in een experiment voor het rechtstreeks toegankelijk maken van thuisbegeleiding in de bijzondere jeugdzorg. De trainingscentra zijn residentiële vormen, het plan benoemt die niet juist.

De keuze voor pleegzorg is goed, maar het belang van het kind en de draagkracht van het gezin, zowel het biologische als het pleeggezin, moeten voorop staan. Het is de eerste in overweging te nemen vorm bij gezinsvervangende hulp.

Wat de intersectorale toegangspoort voor de integrale jeugdhulp betreft, zijn de acties in het plan eigenlijk een antwoord op de kritieken die de adviesraad Integrale Jeugdhulp onlangs gaf. Ondertussen is de werkgroep gestart. Uiteraard is het een zeer complex proces waarbij diagnostiek, maatschappelijke noodzaak en indicatiestelling samen met gebruikers opnieuw bekeken worden. De adviezen van de centrale commissie kunnen daarbij uitgangspunten vormen. De invoering van integrale jeugdhulp vergt tijd, maar het is beter ineens een goede dan een snelle regeling te hebben.

Een volgende beleidskeuze is meer specifieke hulp. Het Vlaams Welzijnsverbond heeft steeds gepleit voor de uitbreiding van de sector in de ruime betekenis van het woord, met twintig percent. Het Globaal Plan Jeugdzorg heeft al dertien percent gerealiseerd. De cijfers tonen helaas aan dat ook vandaag een uitbreiding met twintig percent nodig is. Uiteraard moet de programmering dynamisch worden. Bij uitbreiding moeten de personeelsnormen gehandhaafd blijven.

Bepaalde private voorzieningen hebben een expertise opgebouwd inzake jeugddelinquentie. Bepaalde proeftuinen functioneren goed, er is een GKRB-procedure (Gestructureerde Kortdurende Residentiële Begeleiding) van doorstroming naar de gemeenschapsinstellingen, er zijn CANO-projecten. Vanuit een welbegrepen concept over gesloten opvang kunnen private voorzieningen hun rol nog uitbreiden en versterken. Dat zal de instroom en de doorstroom ten goede komen.

Het is verheugend om vast te stellen dat een expliciete beleidskeuze voor meer cliëntparticipatie en diversiteit in de jeugdzorg gemaakt wordt. Dat maakt meer cliëntgerichte hulp en de ontginning van de aanwezige expertise zowel bij de voorzieningen die met niet-begeleide minderjarigen werken als in de ondersteuningsteams voor allochtonen (OTA) mogelijk.

9.7. Geef perspectief aan Perspectief!

Het Vlaams Welzijnsverbond vraagt om perspectief te geven aan Perspectief!, dus om de uitvoering ervan mogelijk te maken. Het verbond vindt de acties over het algemeen goed en vraagt dat het parlement aan de volgende regering vraagt werk te maken van het plan. Uiteraard zijn er tal van acties waarvoor nuancering en overleg nodig zijn. Niet elke actie zal immers worden uitgevoerd zoals ze in het plan staat. Het plan biedt de kans op een historische stap in de jeugdzorg.

10. Uiteenzetting door mevrouw Evelyn Huys, directeur CKG St.-Clara Brugge, Vlaams Welzijnsverbond

De gezinsondersteuningssector is heel blij met een meerjarenplan voor de jeugdzorg, die verder reikt dan de (bijzondere) jeugdzorg. Er wordt naast meer van hetzelfde, ook duidelijk gekozen voor anders, met oog voor de vernieuwende methodieken, nieuwe wetenschappelijke studies en evaluaties van de reeds

geplande en uitgevoerde zaken, maar ook voor preventie. De sector pleit voor een groei van de preventie binnen de gezinsondersteunende sectoren van minimum twintig percent de komende vijf jaar.

De gezinsondersteuningssector is blij met de mogelijke opstart van een expertisecentrum over de sectoren heen. Kind en Gezin wil zich engageren om een dialoog aan te gaan met de verschillende sectoren en werkvormen, over de modules die raken aan de eigen werking, zodanig dat ze beter op elkaar afgestemd kunnen worden. Zeker nu bijvoorbeeld een deel van de mobiele begeleidingen in jongerenwelzijn deels rechtstreeks toegankelijk worden.

Daarnaast is een dialoog met de nieuw opgestarte opvoedingswinkels, de CAW's, de CLB's enzovoort, over hoe ze vlot naar elkaar kunnen doorverwijzen, zeker mogelijk. Ook betreffende de positionering van de verschillende sectoren binnen de brede toegang van de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening is er nog overleg noodzakelijk. De eerste vereiste dient nog steeds te zijn: een kind en zijn gezin de nodige hulp op maat bieden zonder veel omwegen binnen een zo kort mogelijke tijdsspanne. Organisaties die tot nu toe heel erg laagdrempelig werkten, moeten dit kunnen blijven waarmaken, ook al nemen ze voorlopig geen taak op binnen die brede toegang. Dat geldt onder andere voor de gezinsondersteunende pleegzorg en de CKG's.

Voorts moet er blijvend werk worden gemaakt van transparanter jeugdhulpverlening over sectoren heen. Het sectordenken blijft nog te veel aanwezig en dat maakt het er voor de cliënt niet altijd gemakkelijker op om een weg te vinden in het kluwen van hulpverlening. In het plan staat dat residentiële opvang van nul- tot driejarigen enkel nog kan in een CKG of pleegzorg.

Het is goed dat pleegzorg de eerste te onderzoeken hulpverleningsvorm voor de nul- tot zesjarigen wordt en dat de keuze gemaakt wordt in het belang van het kind, met de nodige ondersteuning van de biologische ouders als partners in de pleegzorg. De sector juicht het toe dat er meer middelen voor vrijgemaakt worden. De sector begrijpt echter niet wat het beleid nog steeds belet om de gezinsondersteunende pleegzorg te erkennen als reguliere werking na meer dan twintig jaar projectwerking.

Wat de CKG's betreft, pleit de sector voor het behoud van residentiële plaatsen, zeker voor de nul- tot driejarigen, als een pleeggezin geen optie is. Ook

de plusdriejarigen moeten bij voorkeur kortdurend in de CKG's terecht kunnen, zodat naadloze overgang tussen werkvormen en crisisopvang blijvend verzekerd worden.

De laatste jaren is er een afname van de residentiële werkvorm ten voordele van de meer preventieve methodieken, onder meer de intensieve mobiele begeleiding of training van ouders binnen een ambulante werking. Deels omdat dit beter aanleunt bij de preventieve opdracht, maar deels ook omdat de enveloppe ontoereikend is om een groot percentage residentiële plaatsen te behouden, als er ook geïnvesteerd wordt in vernieuwende methodieken. De sector wordt gedwongen die keuze te maken, maar blijft wel pleiten voor voldoende residentiële plaatsen.

Perspectief! wil investeren in 130 bijkomende plaatsen voor ambulante en mobiele begeleiding. Dat vergt echter niet alleen een duidelijk programmatiebeleid maar ook voldoende financiering. Het plan stelt 4.550.625 euro voorop, dat bedrag volstaat niet voor doorgedreven intensieve modules.

De middelen voor de STOP-4-7-teams zijn ontoereikend en vier voltijdse equivalenten (vte) kunnen onmogelijk jaarlijks 60 begeleidingen verzorgen. Het is nodig de 'caseload' op korte termijn te vermindere.

De Vertrouwenscentra Kindermishandeling zijn blij met de driekwart vte per centrum die recurrent toegerekend worden. Voorts zijn zij vragende partij om zo snel mogelijk meer duidelijkheid te krijgen betreffende het bureau maatschappelijke noodzaak, de toegangspoort en hun eigen positie daar tegenover.

Het plan belooft ook een uitbreiding van 25 eenheden voor de CIG's bovenop de uitbreiding met 42 plaatsen in 2009. Hiervoor moet met de sector tevens een duidelijke programmatie besproken worden. Perspectief! vermeldt dat de CIG's zo maximaal mogelijk de doelgroep van tienermoeders en minderjarigen moeten opvangen. De tienermoeders zijn evenwel slechts één doelgroep van de CIG's, naast de meerderjarige ouders en hun minderjarige kinderen.

Voor een infrastructuurbeleid dienen de nodige financiële middelen te worden vrijgemaakt vergelijkbaar met de VIPA-middelen, wat trouwens ook voor de andere gezinsondersteunende sectoren geldt. De reeds besliste uitbreiding mag geen rem zijn op de structurele verhoging van de enveloppe. De subsidiëring moet op een niveau gebracht worden dat een hulpverlening mogelijk maakt die gelijkwaardig is met de bijzondere jeugdzorg en de CKG's.

We zijn er ons van bewust dat we in dit plan een belangrijke preventieve verantwoordelijkheid krijgen, maar we geloven dat we op die manier de instroom in de bijzondere jeugdzorg kunnen beperken en de begeleidingstrajecten korter kunnen maken.

11. Uiteenzetting door mevrouw Hilde Geudens en de heer Patrick Blondé, namens PPJ

11.1. Algemeen

Mevrouw Hilde Geudens: Perspectief! is een krachtig, planmatig en degelijk uitgewerkt product. Het is krachtiger en beter gefundeerd dan het Globaal Plan, het bevat meer visie. Het plan is ambitieus en er zit een serieuze financiële injectie aan vast. Maar PPJ mist fundamentele, wetenschappelijk verantwoorde en integrale antwoorden op de vraag waarom de problemen bij jongeren en gezinnen toenemen. Degelijk cijfermateriaal is onontbeerlijk.

11.2. We betreuren

PPJ betreurt dat er geen formeel overleg is geweest, zeker niet tussen augustus 2008 en februari 2009. In de periode die hieraan vooraf ging, werd een wezenlijk formeel onafgebroken overleg afgehouden. De door het werkveld opgebouwde expertise werd daardoor onvoldoende benut voor de uitwerking van het plan. De sector werd in timing en in inhoud gepakt.

11.3. Standpunt PPJ

De leden van PPJ onthalen een deel van de 46 acties positief. Diverse acties roepen meer vragen dan antwoorden op. Andere acties worden zonder formeel overleg over uitwerking en uitvoering verworpen.

De beleidskeuze over pleegzorg wordt positief onthaald. De structurele erkenning op korte termijn van de Gezinsondersteunende Pleegzorg (GOP) is dringend nodig.

Diverse acties lijken sterk cliënt- en probleemgericht. Het plan hanteert de begrippen oplossend, wetenschappelijk onderbouwd en kortdurend. Wordt hiermee een functionalistische hulpverlening bedoeld? Wordt ervan uitgegaan dat er voor elk probleem een afgebakende oplossing is? Zal de moeilijkste groep nog voldoende gevat worden? Die heeft immers behoefte aan zorg op maat. Als de kortdurende methodieken mislopen, zal de hulpverlener daarvoor verantwoordelijk gesteld worden?

Hoe staat het met de verantwoordelijkheid van de samenleving, van de ouders, van de andere sectoren? Gedeelde verantwoordelijkheid was trouwens een thema op de studiedag van PPJ. Ook PPJ vraagt naar een gefundeerde en intersectorale beleidsvisie, niet alleen over welzijn, maar ook over huisvesting, cultuur, leefloon enzovoort.

PPJ wil verder overleg over bepaalde acties. Zo is niet duidelijk of de ondersteuningstructuur van de bijzondere jeugdzorg opgeslorpt zal worden door het expertisecentrum. Zullen andere steunpunten of kenniscentra een deel van hun budget aan het nieuwe centrum moeten afstaan? Jongvolwassenen vormen een aparte groep met eigen problemen. Die moeten zeker intersectoraal benaderd worden. Voorts zijn er nog heel wat vragen bij de beleidskeuze over opvoedingsondersteuning.

De heer Patrick Blondé: Inleidend wijs ik u erop dat ik spreek als voorzitter van PPJ, als pleegvader en als directeur van CKG Kapoentje, de opvoedingswinkel in Oostende. In deze regeerperiode is er inzake opvoedingsondersteuning heel wat positiefs gerealiseerd. Het decreet houdende de organisatie van de opvoedingsondersteuning heeft heel wat dynamiek op gang gebracht. Daarnaast wil PPJ benadrukken dat het tevreden is over de substantiële financiële inhaalbeweging voor de CKG-sector. De PPJ-CKG's vinden dat ze met de huidige middelen sinds 2006 hun huidige en toekomstige opdracht kunnen waarmaken.

Perspectief! bevat een aantal positieve elementen maar veroorzaakt ook onrust. Actie 15 plaatst pleegzorg terecht als eerste te overwegen residentiële opvang voor jonge kinderen. Wetenschappelijk onderzoek steunt die keuze. Onderzoek naar hersenontwikkeling bij zeer jonge kinderen tussen nul en drie jaar toont zeer duidelijk het verband aan tussen hechting en een vast gezin, en de hersenontwikkeling in een residentiële setting. PPJ vindt het onaanvaardbaar dat jonge kinderen tussen nul en drie jaar vanuit bijzondere jeugdbijstand naast pleegzorg enkel in de CKG's zouden terecht kunnen. Dat doet volledig afbreuk aan de decretale opdracht van de CKG's. Nog erger is dat hierdoor het preventieve, rechtstreeks toegankelijke en laagdrempelige concept in de beleving van ouders op de helling komt te staan. Een CKG werkt met het volle mandaat en de toestemming van de ouders en biedt enkel korte residentiële opvang aan. Cijfers tonen aan dat 300 kinderen uit de bijzondere jeugdbijstand dagelijks residentieel in een CKG verblijven. Het merendeel overschrijdt de begeleidingstermijn van maximum zes maand ruimschoots, verblijven van meer dan een jaar

zijn geen uitzondering meer. Hierdoor komt de preventieve residentiële opvang in het kader van lichte opvoedingshulp in het gedrang. PPJ stelt vast dat er onvoldoende afstemming is tussen Jongerenwelzijn en Kind en Gezin over de indicatiestelling van een POS in het kader van een diagnosestelling. Dat zal het modulaire werken in de integrale jeugdhulp nog bemoeilijken.

Deze bezwaren zijn geen sectorale reflex. Ouders moeten zoveel mogelijk zelf de stap zetten naar de rechtstreeks toegankelijke hulp zoals een CKG. De perceptie dat CKG er ook is voor de bijzondere jeugdbijstand en gedwongen hulp, werkt sterk drempelverhogend. De CKG-sector werkt al jaren met Kind en Gezin aan een duidelijke indicatiestelling voor doelgroep en verwijzers. Uiteraard zijn er wachtlijsten. De CKG's vervullen al jaren een crisisopdracht. De realiteit leert dat crisisopvang van jonge kinderen uit de bijzondere jeugdbijstand zelden of nooit binnen de opgelegde crisistijd van de integrale jeugdhulp van zeven tot veertien dagen blijft. Ook daar loopt een en ander vast door tekorten in de bijzondere jeugdbijstand en pleegzorg als vervolghulp. Die problemen zijn voorspeld door de residentiële voorzieningen in de bijzondere jeugdbijstand die tussen 1999 en 2004 werden afgebouwd. In de regio Oostende alleen al verdwenen in die periode 50 residentiële plaatsen Bijzondere Jeugdbijstand voor jonge kinderen. PPJ wil met beide agentschappen rond de tafel zitten om na te gaan welke oplossing in de bijzondere jeugdbijstand, en dus niet binnen Kind en Gezin, kan worden gevonden. Dat schept onmiddellijk 300 beschikbare plaatsen in de CKG's, zonder bijkomende middelen voor die sector. Daarmee kan de verdere uitbouw voor intensieve mobiele begeleiding gerealiseerd worden.

PPJ juicht de verdere uitwerking toe van pedagogisch advies en van de opvoedingswinkels. De uitbreiding van de personele omkadering van de opvoedingswinkels is een noodzaak om de minimale dienstverlening te verzekeren. Het is voor de netwerkpartners van de winkels niet haalbaar om daar meer personeel voor vrij te maken. De coördinatiegedachte van het decreet moet dringend geëvalueerd worden omdat de tijdsinvestering in overleg op diverse niveaus ten koste gaat van het aanbieden van opvoedingsondersteuning. Als de middelen schaars zijn, moet de taak primeren op het overleg.

Ook wil PPJ dat de centrumsteden meer autonomie krijgen om zelf te bepalen hoe ze uitvoering geven aan het decreet en er creatief mee kunnen omgaan op lokaal vlak. Dan kunnen de Vlaamse coördina-

toren zich volledig concentreren op het bovenlokale en provinciale niveau. PPJ blijft ook betreuren dat de Vlaamse coördinatoren in een aantal provincies vooral willen investeren in overleg en onderzoek, waar de werkvloer extra mankracht verwacht voor meer pedagogisch advies en vorming. Gezien de schaarse middelen, moet de mankracht vooral ingezet worden om te handelen in plaats van te overleggen.

Mevrouw Hilde Geudens: PPJ benadrukt haar waardering voor een dergelijk ambitieus, planmatig en degelijk uitgewerkt product maar is ook teleurgesteld over het ontbreken van gefundeerde, wetenschappelijk verantwoorde en integrale antwoorden op de vraag waarom de zorgvraag toeneemt. De overheid heeft veel geïnvesteerd, ook de sector doet niet aflatende inspanningen maar het aantal jongeren en gezinnen dat dagelijks op hulp wacht, blijft ronduit onaanvaardbaar.

PPJ wenst een formele dialoog tussen overheid en werkveld over de gewenste hulpverlening en de identiteit van de bijzondere jeugdbijstand, de visie, interpretaties en keuzes in Perspectief!, de verdere invulling en uitvoering van de vele acties. Voorts wenst PPJ een invulling van het primaat van de politiek uitgaande van een formele en gegarandeerde adviesrol voor de sector.

12. Vragen van de leden

Mevrouw Else De Wachter: Hoe kunnen de problemen van de doelgroep van nul tot zes jaar op korte termijn het best aangepakt worden? Waarom nemen de gerechtelijke maatregelen tegen POS'ers toe? Hoe kan die toename het beste aangepakt worden? Die vragen zijn ook van belang voor de uitvoering van Perspectief! De acties moeten trouwens nog verder uitgewerkt worden.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Welke effecten zullen de investeringen van dit tweede globale plan hebben op de wachtlijsten? Is al voldoende onderzocht in welke mate de werking van de bijzondere jeugdzorg effectief is?

De heer Jan Bosmans: Eigenlijk zou de aanpak van de rechtbank nader onderzocht moeten worden. Heeft de toename te maken met het vorderingsbeleid van het parket? Misschien heeft de gewijzigde hoogdringendheidsprocedure een invloed. Wegens de wachtlijsten, wegens de tragere reactiemogelijkheden van het hulpverleningsstelsel, worden interventies uitgesteld. Dat zorgt ervoor dat de toestand erger is

op het moment dat er hulp geboden wordt. In ieder geval druist de evolutie in tegen de decreten van 1999, waarin de Vlaamse Gemeenschap kiest voor een vrijwillige, sociaal verantwoorde en snelle aanpak.

De heer Patrick Blondé: Ondanks de goede bedoelingen van het decreet, is de druk op de organisaties zo groot geworden dat de verwijzers op de eerste lijn en de rechtstreeks toegankelijke diensten langer en langer wachten om situaties aan te kaarten bij het comité. Iedereen probeert met de beste bedoelingen op het eigen niveau ondersteuning te bieden, ook al weet men dat het om een POS gaat. Pas als het echt uit de hand loopt, stappen de hulpverleners naar het comité. Op dat moment is de vrijwilligheid bijna uitgeput, waardoor het bemiddelingscomité snel de jeugdrechtbank moet inschakelen of de eerstelijnswerker zelf het parket.

Opvoeding is een hip item geworden, daardoor is de alertheid voor opvoeding gestegen en wordt er meer een beroep gedaan op bijzondere ondersteuning voor kinderen en gezinnen. Dat zijn volgens mij de voornaamste redenen waarom de meldingen van POS door de sociale jeugddiensten van de rechtbanken stijgen.

De heer Jan Bosmans: Het plan zorgt voor een duidelijke accentverschuiving ten opzichte van het Globaal Plan Jeugdzorg, in die zin dat er meer middelen en acties gaan naar de rechtstreekse toegankelijkheid, en het versterken van die lijn en de netwerken. Dat is een complementair spoor, de instroom neemt toe, de verblijfsduur neemt toe, op termijn zal er een effect zijn op complementaire inzet, op preventieve acties en op rechtstreeks toegankelijke hulp. Uiteraard is het moeilijk te voorspellen hoe groot dat effect zal zijn. Inzetten op bijkomende preventieve werking zal in ieder geval een effect ressorteren, ook hier moet effectiviteit afgemeten worden aan de concrete situatie van het kind, de jongere en zijn gezin. Niet-rechtstreekse hulp is soms echt nodig, daarom vraagt het Vlaams Welzijnsverbond de ontwikkeling van beide sporen: de uitbreiding van het vraaggestuurde aanbod en investeren in het rechtstreeks toegankelijke en preventieve aanbod.

In feite vergt dat niet enkel een pedagogische maar ook een sociologische en een criminologische analyse. Het vergt een longitudinaal, wetenschappelijk onderzoek om na te gaan wat de effecten zijn, niet enkel op justitie maar ook op de Vlaamse gezinnen.

Mevrouw Hilde Geudens: Eigenlijk zouden alle geplaatste of begeleide jongeren opnieuw toegewezen moeten worden, pas dan zouden de echte behoeften

bepaald kunnen worden. Door de wachtlijsten krijgen heel wat jongeren niet de zorg op maat die ze nodig hebben. Dat geeft een vertekend beeld van de sector en de tekorten.

Mevrouw Sonja Claes: De uitbreiding van de capaciteit door Perspectief! moet effect hebben in de hulpverlening.

De heer Patrick Blondé: Het verschil tussen geprogrammeerd hulpaanbod en niet-geprogrammeerd hulpaanbod bedraagt ongeveer 26.000. Zonder pleegzorg doen de comités en de jeugdrechters ongeveer even vaak een beroep op geprogrammeerde als op niet-geprogrammeerde capaciteit. De schrijvers van dat plan zijn eigenlijk te braaf, het aanbod moet in veel gevallen vertienvoudigd worden om de huidige situatie te regulariseren. In de Vlaamse context is het blijkbaar heel moeilijk om voor de meest kwetsbare groep in de samenleving middelen los te weken.

Mevrouw Anne Marie Hoebeke: Verschilt de aanpak van de jeugdrechtbank van arrondissement tot arrondissement?

Mevrouw Hilde Geudens: Er loopt momenteel een onderzoek naar het vorderingsbeleid, maar ik vermoed dat er grote verschillen zijn tussen arrondissementen alleen al in het oordeel of een bepaalde situatie POS of MOF is.

De heer Patrick Blondé: In dezelfde regio zijn er ook grote verschillen. Zo kwamen twee gezinnen met drugverslaafde ouders en kinderen jonger dan een jaar op een heel andere manier in de hulpverlening terecht: het ene gezin vrijwillig via een straathoekwerker en het andere via de politie die de kinderen ondertussen weggehaald heeft.

Mevrouw Anne Marie Hoebeke: Zou het nuttig zijn om dergelijk situaties gelijk te schakelen door hulpverleners en politie een soort draaiboek of checklijst te bezorgen die hun leert welke hulp in welke situatie geboden moet worden?

De heer Jan Bosmans: Het is de bedoeling om de magistratuur te ondersteunen om in te schatten hoe bedreigend de situatie is en welke hulp mogelijk is. Dat is een van de mogelijke acties in het plan.

Mevrouw Eveline Huys: De jeugdrechters spreken ook verschillende hoogdringendheidsmaatregelen uit omdat in bepaalde arrondissementen bijvoorbeeld enkel residentiële voorzieningen zijn en geen andere hulpverlening. Daardoor grijpen ze snel naar andere

vormen van hulpverlening. Als er een andere oplossing vrijkomt, laten ze het dossier snel doorstromen naar het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of zelfs naar een CKG.

De heer Tom Dehaene: Pas als het decreet houdende de organisatie van de opvoedingsondersteuning een paar jaar in werking is, is het mogelijk om een evaluatie te maken. De uitvoeringsbesluiten staan op stapel.

Heeft de heer Bosmans de indruk dat de sector achter de gefaseerde invoering van de integrale toegangspoort staat? Is de timing haalbaar? Hoe kan de timing gerealiseerd worden?

De heer Jan Bosmans: De timing bij de integrale jeugdhulp is en blijft een gevoelig punt. De invoerdatum voor de toegangspoort is niet gehaald. De termijn wordt wederom verlengd. Anderzijds wordt er zonder timing wellicht nooit iets gerealiseerd. De meeste maatregelen vergen afstemming tussen zes sectoren en tussen tal van agentschappen. De bepalingen van Perspectief! over de toegangspoort beantwoorden aan de kritieken van de adviesraad, namelijk om de delen participatief uit te werken. De werkgroep is ondertussen gestart. We zullen daar de nodige tijd voor moeten nemen. Als de timing dit keer niet gehaald wordt, zou dat moeilijkheden kunnen veroorzaken. De integrale jeugdhulp behandelt immers zo vele en diverse zaken dat zonder toegangspoort de hele modulering op losse schroeven komt te staan. Waarom is het onderscheid rechtstreeks en niet-rechtstreeks toegankelijke hulp ingevoerd? De toegangspoort is een sluitstuk maar blijft een moeilijk dossier. Het participatieve proces zal tijd vergen.

Mevrouw Eveline Huys: Naast pleegzorg is de enige oplossing voor nul- tot zesjarigen een CKG, stelt Perspectief! Van Kind en Gezin krijgen de CKG's een preventief mandaat. Als kinderen lange tijd in een CKG blijven, is dat allesbehalve preventie. Dat is nochtans de realiteit op vandaag. Het is onmogelijk de kinderen snel te laten doorstromen naar een pleeggezin, zeker als meerdere kinderen uit hetzelfde gezin beter samenblijven.

CKG's hebben in de loop der jaren heel wat knowhow opgebouwd in het opvangen van zeer jonge kinderen. Op vandaag is er ook helemaal geen mogelijkheid om die kinderen voor een korte termijn naar de bijzondere jeugdzorg te sturen en pas dan naar een pleeggezin. Het Vlaams Welzijnsverbond wil een oplossing in de vorm van een duidelijke positionering en mandaat voor die kinderen van nul tot drie jaar die langdu-

rig moeten worden opgevangen. De CKG's staan het best in voor de kortetermijnbegeleiding, zeker als ze de dringend nodige bijkomende plaatsen krijgen. Zo kunnen binnen de CKG's de wachtlijsten verkorten. Wij pleiten algemeen voor een snellere doorstroming naar pleegzorg en meer kandidaat-pleeggezinnen, zodat de kleine kinderen maar heel kort in een CKG dienen te blijven en sneller kunnen doorstromen.

Mevrouw Sonja Claes: In aanloop van *Perspectief!* is er overleg geweest met de sector. Dat heeft geresulteerd in denksporen, waarop het plan gebaseerd is. De resultaten zijn daarop teruggekoppeld. Ook de hoorzitting bewijst dat het Vlaams Parlement luistert naar de sector. Ik hoop dat het plan in de volgende regeerperiode kan worden uitgewerkt. Ik ben blij dat de eerste zorg gaat naar preventie. In tweede instantie wordt duidelijk gekozen voor pleegzorg. Dat is nieuw. Hopelijk komt er de volgende regeerperiode een decreet over de pleegzorg.

De schrijvers van *Perspectief!* hebben blijkbaar op een realistische manier de behoeften aan bijkomende capaciteit ingeschat. Ik hoop dat de geplande uitbreidingen in de sector in de volgende regeerperiode gerealiseerd worden. Als gedeputeerde heb ik steeds een lans gebroken voor een betere registratie. Ik ben blij dat het registratiesysteem in heel Vlaanderen zal worden uitgewerkt. Op die manier krijgen we een beter zicht op de regionale verschillen. De betere cijfers en een goede wetenschappelijke ondersteuning kunnen ook een basis vormen voor een betere toewijzing. Het klopt dat een goede registratie de problemen veel duidelijker kan schetsen. Wetenschappelijk onderzoek kan ook duiden hoe de verschillende sectoren interfereren. Het armoedebeleid is cruciaal omdat armoede het grote knelpunt in de samenleving vormt.

De verslaggever,

De voorzitter,

Else DE WACHTER

Luc MARTENS
